

Baltijas foruma 12. starptautiskā konference
„**ES UN KRIEVIJA 2007. GADĀ:
VIENOJOTIES PAR JAUNĀM ATTIECĪBĀM**”

2007. gada 25. un 26. maijs
Maritim Park Hotel, Rīga, Latvija

Kopsavilkums
(projekts)

Latvijas Ārpolitikas institūta pētniece **Dzintra Bungs** (Latvija) pauda uzskatu, ka šobrīd Krievijas un ES attiecībās nav iestājusies krīze. Drīzāk tās ir veselīgas nesaskaņas, kas radušās abām pusēm, atklāti runājot par jautājumiem, kuri Partnerattiecību līgumā tikuši idealizēti. Dz. Bungs pauda apstiprinājumu tam, ka ES un Krievijai būtu vajadzīgs jauns, funkcionāls Partnerattiecību līgums, kas spētu darboties tagadējos apstākļos, kad ES, kopš pašreizējā līguma stāšanās spēkā, kļuvusi uz pusi lielāka un tai ir daudz sarežģītāk rast iekšējus kompromisus starp dalībvalstu vajadzībām un izvērtēt, kuras no tām būtu jāizvirza par visas ES vajadzībām un kā jāpozicionē sadarbība ar Krieviju. Uzmanība jāpievērš tam, ka ES ir daudzu valstu kopīgi veidota savienība, turpretī Krievija ir atsevišķa valsts.

Tāpat Dz. Bungs pauda uzskatu, ka ES un Krievijai nebūt nebūs viegli atrast kopīgas vērtības. Dz. Bungs izteica domu, ka Krievijas un ES attiecības būtu iespējams uzlabot, ja ES šim nolūkam izstrādātu rīcības stratēģiju, kurā definētu savus nākotnes sadarbības mērķus.

Kopenhāgenas Universitātes pasniedzējs, Eiropas Politikas pētījumu centra asociētais pētnieks **Fabricio Tassinari** (Brisele, Beļģija) oponēja viedoklim, ka ES un Krievijai būtu vajadzīgs jauns partnerattiecību līgums. Viņš atzina, ka iepriekš minētais uzskats, ka ES un Krievija ir atzīstami kā vienlīdzīgi partneri, nav viennozīmīgs. Pirms dažiem gadiem ES par primāru uzskatīja Krievijas pievienošanos tās kaimiņattiecību politikai, savukārt Krievijai šāds notikums pavērsiens nelikās pieņemams, jo tādējādi ES to nostādītu vienā pozīcijā ar Moldovu vai Maroku. No vienas puses, ES nostāda stratēģisko partnerību ar Krieviju vienā līmenī ar tādu spēcīgu partneri kā Ķīna, bet no otras, ES atzīst Krieviju par valsti, kam vajadzīga ES palīdzība. Līdz ar to arī partnerības līgums būtu jāuzlūko no pavisam cita skatu punkta.

Apskatot rīcības iespējas, F. Tassinari atzina, ka viena no iespējām būtu atteikties no sadarbības līguma vispār, jo, piemēram, starp ES un ASV tāds nepastāv. Lai gan viņa domām, šāda rīcība tomēr būtu nepieļaujama. Par daudz vēlamāku viņš atzina iespēju esošo līgumu papildināt ar jaunu deklarāciju, un piebilda, ka šāds notikums pavērsiens ļautu izvairīties no garā un sarežģītā dokumenta ratifikācijas procesa, kurā būtu nepieciešams panākt visu 27 ES dalībvalstu piekrišanu. Kā vēl vienu nākotnes iespēju F. Tassinari minēja ES un Krievijas sadarbību kā stratēģiskai savienībai.

F. Tassinari atzina, ka galvenie šķēršļi jauna ES un Krievijas līguma izstrādē ir juridisko problēmu nepozicionēšana līgumā, fakts, ka Krievijas prezidents V. Putins intervijā žurnālam *The Financial Times* nosaucis ES izvirzītās kopīgās vērtības par samākslotām, kā arī enerģētikas jautājumu politika.

Pret šiem uzskatiem asi vērsās KZA Pasaules ekonomikas un starptautisko attiecību institūta Eiropas integrācijas centra nodaļas vadītāja **Nadežda Arbatova** (Krievija).

Viņa uzsvēra, ka Krievija nav vēlējusies iesaistīties ES īstenotajā kaimiņattiecību politikā „Plašāka Eiropa” un ka Fabricio Tassinari nav izpratis šo politisko brālību no Krievijas skatījuma. Pirmajā

„Plašāka Eiropa” projektā Krievijas sašutumu izraisīja tās ierindošana starp tādām valstīm kā Tunisija un Maroka. Krievijas puse bija apjukusi, kā uz šādu soli reaģēt, jo tai tika izteikts piedāvājums, kuru nebija iespējams pieņemt.

N. Arbatova bija neizpratnē, kādēļ F. Tassinari paudis uzskatu, ka Krievijas un ES attiecības varētu tikt veidotas pēc līdzīgas shēmas kā ES un ASV attiecības, jo šīs ir divas dažādas situācijas. Krievija, atšķirtībā no ASV, fiziski atrodas Eiropā un robežojas ar ES, turklāt šīs valstis stipri atšķiras ne tikai ģeopolitiskā ziņā.

Tāpat viņa atzina, ka stratēģiskā savienība un politiskā deklarācija uzskatāmas par nenopietniem ierosinājumiem, jo tiktu veidota savienība starp partneriem, kuriem nav kopēju viedokļu.

„Mūsu attiecības pārdzīvo ietilgušu krīzi, ja krīzi saprotam kā stagnāciju, un nenoteiktības situāciju, kas, protams, nevar ilgt bezgalīgi. Agri vai vēlu jānotiek lūzumam uz vienu vai otru pusi”, tā Krievijas un ES attiecības raksturoja N. Arbatova.

Viņa pauda uzskatu, ka atmosfēra, kurā valda savstarpēja neuzticība un nesaprašanās starp Krieviju un ES, ir radījusi situāciju, kurā abu pušu partneriem ir grūti nospraust savstarpējo attiecību stratēģiskos mērķus, savukārt bez tiem partnerattiecību attīstīšana nav iespējama. N. Arbatova saskatīja abpusējo attiecību problēmas arī starptautiskā politiskā klimata negatīvajās tendencēs.

Krievijas un ES krīzes pamatā, pēc N. Arbatovas domām, ir vairāki faktori: Krievijas vēlme parādīt savas pilntiesīgas ES partneres pozīcijas (lai arī rietumu partneri vēl nav gatavi to pieņemt); ASV īstenotās politikas vienpusējā attieksme ne tikai pret Krieviju, bet arī pret ASV tuvākajiem sabiedrotajiem daudzos jautājumos; pieaugošā Krievijas, ES un NATO sāncensība par ietekmi postpadomju valstīs, kā arī Krievijas iekšpolitika, kas vērsta uz autoritārismu.

N. Arbatova pauda uzskatu, ka Krievija šobrīd atrodas valstiski monopolistiska kapitālisma jeb liberāli birokrātiska kapitālisma stadijā.

Kaimiņvalstu attiecību analīze norāda uz Sanktpēterburgas 2003. gada iniciatīvu, kas, balstoties uz Krievijas un ES Partnerattiecību līgumu, veido Krievijas un ES kaimiņattiecību politiku, lai gan tas savā būtībā jau ir novecojis. Tādējādi veidojas apburtais loks — līgums ir novecojis, taču nav iespējams īstenot jaunus sadarbības modeļus, jo iniciatīva, kas to paredzētu, vienlaikus paredz arī esošā līguma nosacījumu pildīšanu. Kā izeju no šīs situācijas N. Arbatova minēja jauna sadarbības līguma izstrādi, kurā tiktu paredzēti jauni sadarbības modeļi. Jāturpina vest sarunas par jaunā sadarbības līguma izstrādi, nepazeminot latīņu, turklāt, ja kāda no ES valstīm to neratificētu, Krievija no savas puses droši varētu atzīt, ka darījusi visu, lai šāds līgums tiktu noslēgts.

N. Arbatova pieminēja arī citu starptautiskās sadarbības dokumentu - Enerģētikas hartas līgumu, no kura ratificēšanas Krievija atturas nevis tādēļ, ka būtu pret to, bet gan lai panāktu, ka tiek ņemtas vērā tās intereses.

N. Arbatova uzsvēra, ka dialogam par enerģētiku ir ļoti būtiska loma Krievijas un ES attiecībās, jo ES enerģētikas nozari izvirzījusi par vienu no sadarbības prioritātēm. Viņa pauda arī bažas, ka, iespējams, ES interese par Krieviju ir tikai kā par potenciālu naftas un gāzes piegādātāju, jo šie ir vienīgie jautājumi, par kuriem ES izrādījusi interesi. Šāda ES nostāja rada negatīvu ietekmi Krievijas iekšējā situācijā.

N. Arbatova uzskata, ka Krievijas un ES sadarbība nedrīkstētu koncentrēties tikai uz jautājumiem, kas skar Krievijas rīcībā esošos resursus.

Viņa uzsvēra, ka Krievijai būtu nepieciešama brīvā tirgus zona, kas būtu kopējas ekonomiskās telpas eksistences pamatnosacījums, un pauda uzskatu, ka Krievijas uzņēmēji šajā zonā spētu ļoti sekmīgi attīstīt savu biznesu un būtu konkurētspējīgi ikvienā nozarē.

Kā politiski ļoti nozīmīgu soli N. Arbatova minēja bezvīzu režīma ieviešanu starp Krieviju un ES, kas vienlaikus ne tikai atvieglotu robežu šķērsošanu, bet arī veicinātu vienotas eiropiskas apziņas veidošanos.

Viņa arī puda viedokli, ka pašreizējie dialogi starp Krieviju un ES nav pietiekami produktīvi un nākotnē būtu vairāk jāpievēršas savstarpējo pretenziju izteikšanai un apspriešanai. N. Arbatova uzskata, ka būtu nepieciešams izveidot jaunu institūciju — Krievijas un ES Drošības padomi. Krievija šādu ierosinājumu jau ir izteikusi, taču pagaidām Briseles attieksme pret to ir bijusi visai negatīva.

Atbildot uz N. Arbatovas pausto sašutumu par Krievijai savulaik piedāvāto kaimiņattiecību politiku, Eiropas Komisijas DG External Relations pārstāvis **Maikls Vebs** atzina, ka tā, iespējams, bijusi kļūda, taču no tā nevarēja izvairīties, jo Krievija robežojas ar ES. Viņš puda arī viedokli, ka šajā gadījumā būtu vajadzējis izdarīt nelielu izņēmumu un izstrādāt atsevišķu piedāvājumu, jo Krievija ir ne tikai ES kaimiņvalsts, bet arī tās stratēģiskais partneris.

Kā svarīgu soli, kas tuvākajā nākotnē jāspēr ES un Krievijai, M. Vebs minēja pamatvienošanās noslēgšanu, kas definētu ES un Krievijas attiecību galvenos nosacījumus, vienlaikus neieslīgstot to detalizētā apskatā. Šobrīd abām pusēm ir jāuzsāk sarunas par to, kādus nosacījumus šim vienošanās dokumentam vajadzētu sevī ietvert.

Savā runā M. Vebs puda viedokli, ka Krievijas un ES attiecībās ir sarežģījumi, taču vienlaikus tajās ir arī daudz pozitīvu aspektu. Diemžēl šobrīd vērojams process, kad šīs attiecības kļūst vēsākas. M. Vebs minēja, ka ES uzskata Krieviju par savu stratēģisko partneri un tas ir dominējošais faktors abu pušu attiecībās, kurām, pēc viņa domām, ir ļoti liels potenciāls.

Viņš atzina, ka Krievijas un ES Partnerattiecību līgums ir sniedzis iespēju ieviest virkni vērtīgu jauninājumu Krievijas un ES attiecībās, taču šobrīd Brisele, tāpat kā Krievija, ir ieinteresēta jauna līguma izstrādē, kas darbotos atbilstoši tām izmaiņām, kuras skārušas ES un Krievijas attiecības kopš pašreizējā līguma stāšanās spēkā. Jaunajam līgumam būtu jānostāda Krievija un ES kā līdzvērtīgas partneres.

Pēc M. Veba domām, Krievijas un ES attiecībās būtiska loma ir faktam, ka Krievijai šobrīd jāsadarbojas ar ES kā 27 valstu savienību, kā arī jāņem vērā tās savstarpējā solidaritāte dažādos jautājumos, kas tika prezentēti arī Samāras galotņu tikšanās laikā. Viņš arī atzina, ka sarunas ar Krieviju dažādu jautājumu risināšanā nekad nav vieglas, taču ES ir pārliecināta, ka, atrodot kopīgu risinājumu, šīs problēmas var tik novērstas. M. Vebs uzsvēra, ka abām pusēm ir kopīgas intereses ekonomikā, un ES vienlaikus ir Krievijas galvenais piegādātājs, klients un investors, savukārt Krievija ir ES trešais lielākais tirdzniecības partneris pēc ASV un Ķīnas. Taču, neraugoties uz šiem faktiem, abu pušu sadarbība tirdzniecības jomā vēl nav sasniegusi sava potenciāla maksimumu un var tikt paplašināta un dažādota.

M. Vebs atzina, ka, raugoties no ES pozīcijām, pirmais solis ES un Krievijas attiecību tālākā attīstīšanā ir Krievijas pievienošanās Pasaules Tirdzniecības organizācijai, kas integrētu Krieviju pasaules tirdzniecības sistēmā, kura balstās uz nolikumiem un normatīvajiem aktiem.

Viņš uzsvēra, ka, runājot par ES un Krievijas sadarbību, nevar nepieminēt enerģētiku, jo ES ir vajadzīgs uzticams naftas un gāzes piegādātājs, savukārt Krievijai - uzticams sadarbības partneris to realizēšanā. „Krievijai nepieciešamas lielākas ES investīcijas ražošanā un infrastruktūrā, un, lai uzlabotu savas enerģētikas efektivitāti, tai nepieciešama lielāka palīdzība no ES puses nekā līdz šim. Citādi Krievija nespēs saražot pietiekami daudz gāzes savām vajadzībām un tādējādi radīs risku arī ES enerģētikas vajadzībām nākotnē un nozīmīgajam ārzemju palīdzības valūtas apgrozības peļņas avotam”, savā runā teica M. Vebs. Tāpat viņš atzina, ka aizvien pieaugošais enerģētikas resursu patēriņš nākotnē radīs nepieciešamību palielināt šo resursu importu ES, līdz ar to Krievijai un ES šobrīd būtu jāstrādā pie tā, lai sadarbība enerģētikas jomā turpmāk būtu droša, prognozējama un caurskatāma, lai Gazprom varētu tikt uzskatīts par iespēju, nevis draudu. Tieši enerģētiskās sadarbības jautājumiem vajadzētu būt jaunā ES un Krievijas sadarbības līguma pamatā.

Vērtējot abu pušu sadarbības attīstību, M. Vebs atzina, ka ir daudz pozitīvu pārmaiņu, kas skar likumdošanu un iekšlietas, tāpat liela nozīme ir atvieglojumiem vīzu režīmā, kas stājās spēkā 2007. gada 1. jūnijā, lai arī pilnīga vīzu režīma atcelšana ir ilgtermiņa projekts. M. Vebs arī uzsvēra Krievijas un ES veiksmīgo sadarbību cīņā pret terorismu un organizēto noziedzību.

M. Vebs atzina, ka cilvēktiesību, demokrātijas un kopīgo vērtību jautājumiem ir ļoti liela nozīme ES un Krievijas attiecībās. ES šobrīd nav apmierināta ar situāciju, kāda Krievijā valda preses brīvības jomā, jo stingrie norādījumi žurnālistiem, kā arī žurnālistu, piemēram, Annas Poljtkovskas, slepkavības ierindo Krieviju līdzās tādām valstīm kā Irāka un Alžīrija. Tāpat viņš atzina, ka ES sekos līdzīvi vēlēšanu procesiem Krievijā.

Runājot par kopīgajām vērtībām, M. Vebs kā vienu no sadarbības piemēriem minēja ES un Krievijas ekspertu kopīgos centienus imigrantu integrēšanas problēmu risinājumu meklējumos, jo šis jautājums ir vienlīdz būtisks abām pusēm.

Viņš uzsvēra arī, ka nozīmīga loma ir savstarpējo kontaktu veidošanai, ierosinot, ka gan Krievijai, gan ES kopīgi vajadzētu finansēt studentu un akadēmiskā personāla apmaiņas programmas, kas attīstītu abu pušu sadarbību jaunā kvalitātē.

Raksturojot pašreizējo situāciju Krievijas un ES attiecībās, vēl striktāku terminu lietoja **Marina Ļebedeva** (Krievija), kura tās nosauca par „iesaldētām”. Situācijas labošanai M. Ļebedeva piedāvāja divus risinājumus, no kuriem viens būtu orientēts uz reģionāliem, bet otrs - uz globāliem projektiem. Īstenojot reģionālās programmas, vajadzētu stimulēt sociālo projektu attīstību. Lai to panāktu, būtu jāizstrādā īpaši noteikumi šo projektu realizācijā. Projekti ar Baltijas valstīm izglītības, zinātnes un kultūras sfērās Krievijai būtu ļoti izdevīgi un jau tuvākajā nākotnē vajadzētu veicināt to īstenošanu. M. Ļebedeva uzskata, ka ES un Krievijai būtu vajadzīgs arī kopīgs globāls projekts un šobrīd ļoti nepieciešama jaunu savstarpējo attiecību noteikumu izstrāde. Abām pusēm būtu jāizstrādā uz jauniem partnerības nosacījumiem balstīti noteikumi, kas iekļautu arī mazākuma, NVO un visu ES valstu intereses.

Vienlaikus viņa puda viedokli, ka Krievijas un ES attiecībās tiek pārspīlēta enerģētikas faktora nozīme, tomēr atzina, ka gan enerģētika, gan ekonomika ir ļoti svarīgas jomas un sadarbība tajās abpusēji ir ļoti nepieciešama. Pēc viņas domām, pietiekami netiek novērtēts vēl viens šo attiecību virziens — humanitārā un sociālā sadarbība.

Latvijas Universitātes profesors, “Baltijas foruma” valdes loceklis **Ābrams Kleckins** (Latvija) atzina, ka jau daudzas reizes izskanējis viedoklis par sadarbības attīstību, taču, kad ir jāmin konkrēti piemēri, nākas secināt, ka labā griba atduras pret vēlmi strādāt tikai pēc saviem nosacījumiem. Ā. Kleckins arī piekrita, ka trūkst sadarbības stratēģijas un mērķu, tāpēc tieši pie šī jautājuma šobrīd būtu jāstrādā.

Krievijas un ES attiecības viņš raksturoja nevis kā partnerattiecības, bet gan kā tirgu, kurā katrs cīnās par savām interesēm, nevis meklē kopīgu problēmu risinājumu.

Raugoties nākotnē, Ā. Kleckins prognozēja nevis ES – Krievijas attiecību krīzi, bet gan pasaules mēroga krīzi starptautiskajā politikā. Viņš uzsvēra nepieciešamību izprast, kā veidojas jaunā pasaule un kopīgi sagatavoties tās nestajām pārmaiņām. Vienlaikus Ā. Kleckins atzina, ka tas būs ļoti ilgstošs process, taču, ja jaunās pasaules veidošana netiks realizēta ātri un vienkārši, risinot savstarpējo attiecību problēmas, nākotne būs draudīga. Veidojot starptautiskās attiecības, Ā. Kleckins aicināja ņemt vērā, ka ASV un Eiropa nav visa pasaule.

Viņš pievērsās arī jautājumam par cīņu ar terorismu, atzīstot, ka šī pasaules mēroga problēma nav risināma tikai ar spēku, tajā nepieciešams izmantot visu iespējamo intelektuālo potenciālu, lai nodrošinātu tālākas demokrātiskas un humānas pasaules attīstību. Citējot Engelsa vārdus: „Vēsture attīstās tā, ka visi cīnās par savām interesēm, bet sanāk tas, ko neviens nav gribējis”, Ā. Kleckins puda bažas, ka šobrīd tiek veidota tāda pasaule, kādu neviens patiesībā nevēlas.

Ā. Kleckins uzskata, ka tad, ja tiks strādāts pie enerģētikas, tranzīta un cilvēktiesību jautājumiem, vienošanās tuvāko trīs gadu laikā tiks panākta, bet, ja mēs par šiem jautājumiem aizmirsīsim, starptautiskā sabiedrība riskē attapties pasaulē, kāda nevienam vairs nepatīks.

Par problēmām ES un Krievijas attiecībās runāja arī Latvijas ārpolitikas institūta pētnieks **Andris Sprūds** (Latvija). Raksturojot šīs attiecības, viņš citēja ES ārējo attiecību komisāru Benito Ferrero Valdneru: „Krievija ir stratēģisks partneris. Krievija ir ļoti svarīga kaimiņvalsts. Un dažreiz Krievija ir arī sabiedrotais. Bet tā kļūst arī par aizvien uzstājīgāku spēlētāju uz pasaules skatuves”. Viņš atzina, ka Samāras galotņu tikšanās vēlreiz ir pierādījusi, ka ES un Krievijai nenoliedzami ir kopīgas vērtības, taču aizvien pieaug savstarpējā nesaprašanās un bieži tiek izvēlētas atšķirīgas pieejas problēmu risināšanā. A. Sprūds uzskata, ka abu pušu savstarpējo attiecību problēmu sakne ir to dažādie uzskati par otras puses nolūkiem un darbībām, kā rezultātā pieaug atšķirīgo interešu skaits. Sekojot līdzi debatēm par ES un Krievijas attiecībām Krievijas medijos, A. Sprūds secinājis, ka tajos valda priekšstats par ES kā vāju struktūru, kamēr Krievija pati ir spēcīga.

Viņš atzina, ka problēmas, kas skārušas ES pēc tās paplašināšanās, piemēram, Igaunijas un Krievijas savstarpējo attiecību jautājums, kā arī radioaktīvā polonija skandāls, spēcīgi pasliktinājis abu pušu attiecības. A. Sprūds komentēja, ka likmes kļuvušas augstākas, jo Krievija aizvien vairāk tuvojas pārējai pasaulei, tā vairāk investē un ir gatava nepieciešamības gadījumā arī konfliktēt. Pētnieks arī uzsvēra, ka, vērojot Krievijas rīcību, ir jāņem vērā, ka, lai arī ir vispārpieņemts to uzskatīt par postimperālu valsti, tās uzvedībā vērojamas tendences, kas norāda uz neoimperālistisku.

Runājot par pašas ES pozīcijām, A. Sprūds minēja, ka šobrīd tās kaimiņattiecību politikā vērojams nogurums. Viņš atzina, ka ilgtermiņā Krievija ir uzskatāma par svarīgu ES partneri gan

ekonomikā, gan enerģētikā, vienlaikus atzīmējot, ka ES, īstenojot tās kaimiņattiecību politiku, ir tendence būt izvēlīgai, par pamatu šai izvēlei ņemot tās ieinteresētību enerģētikas jautājumos. „Paplašināšanās ES mentālajā kartē iezīmē homogēnas Austrumeiropas beigas. Enerģētika ES reālpolitikas kartē iezīmē homogēna kaimiņu draugu loka beigas”. A. Sprūds atzīmēja, ka šobrīd ES savas jaunās kaimiņvalstis iedala trīs grupās. Pirmā no tām sevī ietver Azerbaidžānu un Gruziju, turklāt tās nozīme ir aizvien pieaugoša, un šeit krustojas gan Krievijas, gan ES intereses. Nākamā valstu grupa, kurā ES savas ietekmes pozīcijas aizstāvēs stingri un būs gatava konfliktēt ar Krieviju, ir Ukraina un Baltkrievija. Trešā grupa ir Moldova un Armēnijā - šajā zonā A. Sprūds neprognozēja spēcīgu konfliktu starp ES un Krieviju, jo pirmajai šajā reģionā nav interešu saistībā ar enerģētiku. Kā piemēru A. Sprūds minēja faktu, ka tad, kad 2006. gadā Krievija pārtrauca gāzes padevi Ukrainai, ES uz to nekavējoties reaģēja, pārtraucot tranzīta kustību, kamēr uz līdzīgu saspīlējumu Moldovas un Krievijas attiecībās ES atbildēja, ka tas ir bilaterāli risināms jautājums starp abām valstīm.

„Dažkārt konflikts ir nepieciešams, lai saprastu, kādas ir abu pušu pozīcijas. Bet tajā pašā laikā problēmu rada arī tas, ka runāšana dusmīgā valodā, skarbu vārdu lietošana ir pastāvīga slazda elements. Vārdos un sarunās slēpts slazds ir nopietns un var radīt visai negatīvas sekas. Tas var arī izmainīt savstarpējo uzvedību, novedot pie pretējiem rezultātiem, kā arī saasināt situāciju, it īpaši ietekmējot uzskatu vienam par otru arī nākotnē”, raugoties Krievijas un ES attiecību nākotnē, komentēja A. Sprūds.

A. Sprūda viedoklim par to, ka Krievijas un ES attiecību attīstībā šobrīd grūti vērot pozitīvas tendences, piekrita Sabiedrisko attiecību institūta pētnieks **Jaroslavs Čviēks-Karpovičs** (Polija). Viņš atzina, ka Samāras galotņu tikšanās izgaismoja daudzus problemātiskus aspektus Krievijas un ES attiecībās, turklāt pašreizējā situācija liecina, ka problēmu risināšana būs ilgstošs un grūts process. Viņš puda viedokli, ka šobrīd Krievijas un ES attiecību tālāku attīstību prognozēt ir grūti un katrai mazākajai problēmai, kas tajās rodas, ir tendence samilzt.

J. Čviēka-Karpoviča uzskats ir, ka šo problēmu risinājums ir partnerattiecības, kas tiktu balstītas kopīgos abu pušu atzītos principos un vērtībās, piemēram, demokrātijā, plurālismā un cilvēktiesībās. Viņš uzsvēra, ka nevar būt runa par dubultu standartu eksistenci.

Pētnieks puda viedokli, ka ES vajadzētu sekmēt demokrātijas un cilvēktiesību vērtību attīstību Krievijā, minot, ka cilvēktiesības un tiesiskums šajā valstī nav kaut kas neiespējams. Atskatoties Krievijas vēsturē, kā demokrātisku kustību piemērus J. Čviēks-Karpovičs minēja dekabristus un padomju disidentus, kuri skaidri apzinājušies demokrātisko vērtību nozīmi. Atsaucoties uz 2005. gadā veiktu sabiedriskās domas aptauju Krievijā, viņš atzina, ka tās iedzīvotāju vidū nav vienprātības par to, vai Krievija ir demokrātiska valsts. Liela daļa tās iedzīvotāju šo demokratizācijas procesu asociējuši ar V. Putina lomu, ekonomisko izaugsmi un relatīvo labklājību. Lielākā daļa Krievijas iedzīvotāju atzinuši, ka tiem ir svarīgi, lai Krievija censtos būt demokrātiska. „Daudzi politiķi, neatkarīgie eksperti un NVO pārstāvji uzsvēruši, ka ES vajadzētu būt daudz aktīvākai demokrātijas veicināšanā. Daži no viņiem, kā, piemēram, vācu politiķis Markuss Mekels, ierosinājuši nodibināt Eiropas Demokrātijas fondu, citi vēlējušies radīt līdzīgu fondu, ko pārvaldītu Eiropas Parlaments. Šie ierosinājumi pelnījuši lielāku uzmanību, jo tie seko vispārējai tendencei vairot ES apņemšanos un efektivitāti demokrātijas veicināšanā visā pasaulē. Lai veicinātu Demokrātijas un cilvēktiesību iniciatīvas reformu, ir svarīgi pēc iespējas vairāk samazināt birokrātiju. Demokrātijas veicināšanas aktivitātēm nevajadzētu būt centralizētām, un tās vajadzētu vadīt cilvēkiem, kas darbojas šajā jomā un pārzina situāciju konkrētajā valstī”.

Pētnieks atzina, ka, veicinot demokratizācijas procesu Krievijā, ES būtu jākoncentrējas ne tikai uz atbalstu, ko tā varētu sniegt, ieviešot jaunus nolikumus, bet arī jāizmanto jau esošās demokrātijas veicinošās struktūras. Tāpat viņš uzsvēra, ka šajā sarežģītajā uzdevumā ES jāaplāno, kā organizēt savu darbību ne tikai Maskavā un lielajās pilsētās, bet arī reģionos.

Daudz kritiskāk ES un Krievijas attiecības komentēja **Mihails Jevdokimovs** (Krievija), kurš puda viedokli, ka, statistiski skatoties uz ES un Krievijas attiecībām, varētu teikt, ka tajās ir iestājies apokalipse, taču, skatoties uz to attīstību kopš 1991. gada, ir redzams, ka noiets būtisks etaps. Jautājumu un problēmu rašanos savstarpējās attiecībās viņš skaidroja ar to, ka ES un Krievija vienlaikus ir ne tikai partneres, bet arī konkurentes. M. Jevdokimovs atzina, ka Krievijas un ES attiecību raksturojums atkarīgs no tā, kā uz tām paraugās, piemēram, rindās uz robežām var saskatīt tikai problēmu, taču vienlaikus tās atspoguļo arī kravu apgrozījuma pieaugumu par 31%.

M. Jevdokimovs uzsvēra, ka Krievija strādā ar Latviju kā ar jebkuru citu ES dalībvalsti, neraugoties uz tās iestāšanās laiku ES vai teritoriālo lielumu.

Pret šādu Krievijas un ES attiecību raksturojumu iebilda KF Prezidenta administrācijas Attiecību ar Eiropas Savienību attīstības departamenta vadītājs **Sergejs Kuļiks** (Krievija). Viņš savā runā minēja, ka šobrīd lielākā problēma ir jautājums, kā izstrādāt jaunus Krievijas un ES sadarbības principus un mehānismus. S. Kuļiks pauda uzskatu, ka ES un Krievija turpina būt stratēģiskas partneres un nekādas krīzes to savstarpējās attiecībās nav.

ES un Krievijas attiecību prioritāte, pēc viņa domām, ir arī ceļa karte sadarbībai ārējās drošības telpā.

S. Kuļiks pauda viedokli, ka Krievijas un ES ekonomikas ir atkarīgas viena no otras, turklāt šī atkarība turpina pieaugt - 70% investīciju Krievijā iegulda ES valstis, savukārt Krievijai ir vislielākais pieaugums kravu apgrozījuma jomā ES. Viņš minēja, ka Krievijas un ES kontakti ir paplašinājušies arī citās jomās - narkotiku apkarošanā, cīņā ar organizēto noziedzību un cīņā pret terorismu, tāpat aktivizējušies kontakti ar Eiropu. Kopīgas intereses ir arī zinātnes jomā, piemēram, vērojams ļoti nopietns progress savstarpējā sadarbībā kosmosa izpētē.

S. Kuļiks atzina, ka neraugoties uz pozitīvajām sadarbības tendencēm, tomēr nevarētu teikt, ka viss šajās attiecībās ir tikai pozitīvs, un uzsvēra ļoti nopietno negatīvās informācijas fona lomu. S. Kuļiks arī uzsvēra, ka pamatvienošanās starp ES un Krieviju ir vienlīdz svarīga abām pusēm.

Kā vēl vienu būtisku abu pušu attiecības ietekmējošu faktoru S. Kuļiks minēja ES paplašināšanos un atgādināja, ka, lai arī pirms iestāšanās ES Baltijas valstīm izdevās izpildīt visus tām izvirzītos uzdevumus, problēmas ar krievvalodīgo stāvokli Latvijā un Igaunijā vēl aizvien nav atrisinātas. Viņš ir pārliecināts, ka Krievija turpinās par tām runāt visos ES un Krievijas samitos.

Maksims Ševčenko atzina, ka Krievija uz vienotu Eiropu skatās piesardzīgi un integrācija Eiropā nav perspektīva. Šaubas par vienotas Eiropas izdevīgumu Krievijai M. Ševčenko pamatoja ar Eiropas konstitūcijas izgāšanos un neveiksmēm, ko ES cietusi, cenšoties veidot vienotu politisko lauku. Viņš uzsvēra, ka Krievijai būtu izdevīgi paralēli veidot attiecības ar Eiroparlamentu, Eiropas Komisiju un ES, kā arī būtu daudz praktiskāk, pragmatiskāk un izdevīgāk vest sarunas nevis ar ES kopumā, bet ar atsevišķām tās dalībvalstīm - Franciju, Vāciju, Poliju un Lielbritāniju. Šobrīd Krievijai ir labas attiecības ar tām ES dalībvalstīm, ar kurām tā jau ilgstoši sekmīgi sadarbojusies. Viņš pauda viedokli, ka augsta līmeņa Krievijas politiskā izolācija tiek uzskatīta par nepieciešamību un ka Krievija tiek uzskatīta par resursu teritoriju, taču šādos apstākļos nevar būt ne runas par Eirāzijas bloku vai Eirāzijas partnerību. Vienlaikus viņš uzsvēra, ka šobrīd Krievijas rīcībā esošās ekonomiskās sviras var pārvērsties arī politiskās svirās, taču šāda pieeja, pēc viņa domām, nebūtu konstruktīva.

Igors Jurgens paredzēja, ka 21. gadsimta liberālisms stipri cietīs demogrāfiskā ziņā un katra valsts nesīs atbildību par novecojošo iedzīvotāju daļu. Pēc viņa domām, situācija Krievijā sāks uzlaboties labi ja pēc 20 gadiem.

Viņš pauda uzskatu, ka Krievija pieļauj daudz kļūdu publisko attiecību laukā. Kļūda ir arī pārmērīgā varas koncentrācija Kremļī un šīs kļūdas var labot tikai paši krievi.

Jānis Urbanovičs uzsvēra, ka labākais, kas ar Latviju noticis pēdējo simts gadu laikā, ir tās iestāšanās ES. Runājot par pašu ES, viņš atzina, ka, kamēr ES neizstrādās tādu modeli, kurā vairākums var darboties, neskatoties uz mazākuma viedokli, tas bremzēs ES un visus, kas dzīvo šajā kontinentā.

KZA Pasaules ekonomikas un starptautisko attiecību institūta direktors, akadēmiķis **Aleksandrs Dinkins** (Krievija) izteica viedokli, ka Krievija atrodas Eiroatlantiskās, Ķīnas un islāma sabiedrības ietekmes centrā, tāpēc daudzi tās lēmumi un īstenotās rīcības modeļi būtu vērtējami, ņemot vērā šo realitāti.

Viņš atzina, ka Baltijas valstu attiecības ar Krieviju pēc iestāšanās ES un NATO neuzlabojās, kā tika paredzēts. Pašreizējās biznesa nesaskaņas izraisa politiskās nesaskaņas, kas dažreiz darbojas kā spēks, kurš palīdz noformulēt biznesa intereses, savukārt citreiz nesaskaņas izraisa gluži pretēju procesu - biznesa interešu kavēšanu. Enerģētikas tirgus nesaskaņu pamatā ir strīds par to, kam - Krievijas vai ES patērētājiem - būs jāmaksā par piegādi no jaunajām resursu ieguves vietām. Kā risinājumu A. Dinkins minēja riska izlīdzināšanu, investējot jaunā infrastruktūrā, kā arī savstarpēji apmainoties aktīviem. Šie risinājumi radītu līdzsvaru ražotāju un patērētāju interesēs.

A. Dinkins teica, ka būtu pārāk optimistiski apgalvot, ka mūsdienu enerģētikas tirgū dominē biznesa intereses, un vērā jāņem fakts, ka šobrīd Krievija tikai izstrādā savu enerģētisko

stratēģiju. Pēc viņa domām, būtu svarīgi, lai Krievijas un ES enerģētiskās stratēģijas tiktu izstrādātas saskaņoti.

Krievijas un ES sadarbība enerģētikas jomā

Eiropas Politikas pētījumu centra asociētais pētnieks **Alans Railijs** (Brisele, Beļģija), runājot par Krievijas enerģētikas tirgu, saskatīja problēmu minimālajā konkurencē, kas valda Krievijas gāzes tirgū, jo visi pārējie šī tirgus dalībnieki ir tieši atkarīgi no dominējošā uzņēmuma Gazprom. Raugoties nākotnē redzams, ka līdzšinējās Sibīrijas gāzes krātuves izsīkst, bet Gazprom šobrīd nepietiekami investē jaunu krātuvju meklēšanā, tādējādi radot būtisku problēmu. Kaut arī gāzes iegūšana Centrālāzijā ir viena no iespējām, nav zināms, kāds ir tur pieejamās gāzes daudzums. Pētnieks atzina, ka daļēji šo problēmu varētu risināt, paaugstinot gāzes cenas, taču arī šis risinājums tikai palēninātu problēmas gaitu, turklāt šobrīd cenu paaugstināšana vēl ir tikai jautājuma līmenī. A. Railijs atzina, ka nākotnē nāksies saskarties ar gāzes deficītu.

Ideju par Nordstream Ziemeļeiropas gāzes vada veidošanu A. Railijs uzskata par vēl vienu problēmu gāzes tirgū, jo gāzes vada būvniecība jūrā būtu dārgāka nekā uz sauszemes, līdz ar to arī sadārdzinot gāzes cenu. Kā vienu no argumentiem pret šāda gāzes vada veidošanu A. Railijs minēja Baltijas jūrā esošo nesprāgušo municiju un ķīmiskos ieročus. Viņš arī uzsvēra, ka 2015. gadā, kad plānota gāzes vada Nordstream nodošana ekspluatācijā, Eiropas gāzes tirgus liberalizācija būs novedusi pie tā, ka šo gāzes vadu tāpat neviens neizmantos, jo būs iespējams saņemt lētāku gāzi no citiem avotiem.

A. Railijs aicināja meklēt jaunus gāzes piegādātājus vai arī daļēji atteikties no Gazprom sniegtajiem pakalpojumiem un kā piemēru minēja britu gāzes tirgu, kas, aizvien attīstoties, spēj piesaistīt jaunus gāzes piegādātājus, piemēram, norvēģus, līdz ar to dodot britiem iespēju atteikties no sadarbības ar Gazprom.

Pret viedokli, ka enerģētiskās sadarbības jomā Lielbritānija varētu atrast citu Krievijai līdzvērtīgu partneri, asi iebilda R. Niksona Centra prezidents **Dimitrijs Saimss** (ASV). Viņš uzsvēra, ka šādas alternatīvas nav. Tāpat viņš pauda viedokli, ka tuvākajā nākotnē arī Krievija spēs atrast jaunus noieta tirgus saviem resursiem. Lai arī nākotnē šajā jomā iespējama Krievijas sadarbība ar Ķīnu, Japānu vai Indiju, procesa attīstība, pēc D. Saimsa domām, būs laikietilpīga un dārga.

Viņš atzina, ka Eiropā ASV ir gan politiskas, gan ekonomiskas intereses un skaidroja, ka, piemēram, atbalstot jaunās Eiropas demokrātijas, ASV šajā rīcībā saskata jaunu un nozīmīgu sadarbības saikņu veidošanu, jo jaunās demokrātiskās valstis tādējādi kļūst par ASV labākajiem sabiedrotajiem ES un NATO. Šis fakts jau pierādījis, Polijai kļūstot par daudz labāku ASV sabiedroto Irākas jautājumā nekā Francija vai Vācija.

Komentējot Krievijas rīcības tendences, D. Saimss atzina, ka tā izmanto savus enerģētiskos resursus politisko mērķu īstenošanā. Šādu pieeju viņš atzina par nepareizu un nespējīgu efektīvi darboties starpvalstu attiecību jomā, kaut arī ekonomisko resursu izmantošana ir visai populāra ASV politikā.

„Viena no problēmām, kas mums rodas sarunās ar Krieviju par enerģētikas jautājumiem, ir tā, ka Amerikas intereses neaprobežojas tikai ar alternatīvu enerģētikas avotu un alternatīvu gāzes vadu (daži no kuriem apiet Krieviju) nodrošinājumu Eiropai. Mēs esam arī ieinteresēti, lai Krievija mums būtu ļoti nozīmīgs partneris. Ne tikai saistībā ar Irānu vai terorisma apkarošanas jautājumiem. Mēs vēlamies, lai Krievijai būtu panākumi enerģētikas attīstībā, vienlaicīgi gan nedaudz samazinot tās ietekmi enerģētikas jomā, jo ir skaidrs, ka pastāv problēma ne tikai ar Krievijas enerģētiku, bet vērojams arī globāls enerģētikas trūkums. Amerikas intereses Krievijas labā ir, lai tā šajā jomā attīstītos iespējami ātri. Un, tostarp, es piekrītu domai, ka nedaudz liberalizācijas Krievijas tirgū būtu pašas Krievijas, Amerikas un Eiropas interesēs. Bet es nedomāju, ka kādam vajadzētu dot Krievijai pavēles un nosodīt to par sliktu uzvedību, ja tā vēlas dot valstij lielāku varu šajā jomā”, situāciju raksturoja D. Saimss. Viņš atzina, ka ASV interesēs šobrīd ir panākt tādu ASV un Krievijas dialogu, kas radītu labvēlīgu klimatu ASV investīciju palielināšanai Krievijas enerģētikas nozares attīstībā. D. Saimss uzsvēra, ka šis process sevī ietver ne tikai ekonomiskas, bet arī ļoti nozīmīgas politiskas sekas.

Viņš piebilda, ka šobrīd ieinteresētajām pusēm jādiskutē par iespējamo enerģētiskās sadarbības attīstību un jāspēj vienoties par sadarbības dialoga faktoloģisko bāzi.

Arī fonda “Enerģētikas un finanšu institūts” prezidents **Leonīds Grigorjevs** (Krievija) piekrita D. Saimsa viedoklim, ka Gazprom ietekme enerģētikas jomā ir milzīga.

Savā runā viņš minēja faktu, ka šobrīd Krievija atkopjas pēc smagas krīzes. Neskatoties uz to, ka pēdējos gadus sabiedrība, valsts un ekonomika izskatās labi, pēc viņa domām, Krievijai vajadzētu tikt galā ar savām iekšējām problēmām un tai ļoti jākoncentrējas uz savām interesēm. Viņš uzsvēra, ka krievi ir eiropieši, taču nav ES pilsoņi, un nav iespējams iedomāties, ka krievu bajāri varētu pakļauties Briselei. L. Grigorjevs pauda atbalstu humanitārās un sociālās sadarbības attīstīšanai, jo, neraugoties uz to, ka krievi ir eiropieši, tiem jācieš no necilvēcīgas attieksmes tāpēc, ka tie nav ES locekļi. Viens no šādas attieksmes piemēriem, pēc viņa domām, ir starp Krieviju un ES pastāvošais vīzu režīmu.

Kā nopietnu problēmu viņš minēja faktu, ka visas problēmas tiek apspriestas politiskās konferencēs, lai arī patiesībā šos jautājumus vajadzētu pārrunāt enerģētiķiem un ekonomistiem.

Nikolajs Meževičs atzina, ka enerģētikas jomā valdošās problēmas varētu kļūt par iemeslu Krievijas un ES attiecību depolitizācijai, taču šobrīd šāds process vēl nav vērojams. Viņš pauda viedokli, ka problēmas Krievijas un ES attiecībās rada ES dalībvalstu neapmierinātība ar Krievijas enerģētikas kompāniju cenu politiku, un tās šajā problēmā vaino Krieviju kā valsti. Tas nav korekti, jo ir skaidrs, ka cenu nosaka un lielāko peļņu gūst piegādātāji.

Vladimirs Averčevs atzina, ka Eiropas tirgus liberalizācija un vienota Eiropas tirgus izveide Eiropai ir liels izaicinājums un tikpat liela problēma. Viņš pauda viedokli, ka šobrīd arī Krievija virzās liberāla un atvērta tirgus virzienā, bet Krievijai ir izdevīgākā situācijā, jo tai ir regulators - GAZPROM.

Gāzes cenu paaugstinājumu V. Averčevs skaidroja kā atteikšanos no gāzes cenu politizēšanas, sākot ar kaimiņvalstīm. V. Averčevs noliedza, ka tas būtu darīts politisku mērķu labā. „Zemās cenas – tas ir padomju laika mantojums”.

Suzanna Pētersa atzina, ka ES nepieciešamība izmantot Krievijas enerģētikas resursus radīs īslaicīgu abpusēju atkarību, savukārt ilgtermiņā par atšķirīgiem un jauniem enerģētikas avotiem būtu jādomā ne tikai patērētājiem, bet arī piegādātājiem. „ES tendences importēt enerģētiku dramatiski pieaug. Pašreiz mēs importējam 50% no visa mūsu enerģijas patēriņa. 2030. gadā tas sasniegs 70%: 84% - naftas un 90% - gāzes. Krievija ir vienīgā valsts, no kuras mēs gūstam lielāko daļu mūsu enerģijas patēriņam (24% - gāzes un 27% - naftas). Arī Āfrika būs interesanta: 22%, ieskaitot Alžīriju. Pārējais joprojām ir no vietējiem resursiem. Kā jau jūs zināt, nafta Ziemeļjūrā sāk izsīkt, un ieguves apjomi krītas. Atklātās un paredzamās naftas un gāzes rezerves tur ir lielākās uz zemes, un Krievijai pieder 34% no pārbaudītajām gāzes rezervēm. Krievija ir panākusi nostiprināšanos enerģētikas sektorā, pielietojot dažas ļoti prasmīgas stratēģijas, balstītas uz „skaldi un valdi” principa. Tas nav nekas nepareizs. Šīs stratēģijas ir: „enerģētikas sektora nacionalizācija - Gazprom jau ir valsts pārvaldīts uzņēmums.”

Kā pozitīvu tendenci S. Pētersa minēja ES centienus koncentrēties uz atjaunojamo enerģētikas resursu izmantošanu un vēlmi aizstāt 10% neatjaunojamo resursu ar biodegvielām.

Viņa arī atzina, ka Gazprom būs ES tirgus spēlētājs neatkarīgi no tā, vai ES valstis to vēlēšies, vienlaikus piebilstot, ka tā ir liberālisma ēnas puse.

S. Pētersa pauda viedokli, ka ES šobrīd pietiekami stingri nepauž savu viedokli par cilvēktiesību ieviešanas problēmām Krievijā, un atgādināja, ka Čečenijas jautājums, lai arī zaudējis savu aktualitāti medijos, joprojām ir būtisks.

Vērtējot enerģētikas jomas nākotnes iespējas, Krievijas Federācijas Ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks LR **Viktors Kaļuzņijs** pauda uzskatu, ka enerģētiskais sabrukums draud ES, nevis Krievijai. Viņš atzina, ka noteikti jāstrādā pie enerģētiskās drošības nostiprināšanas, šajā procesā ņemot vērā visu ieinteresēto valstu intereses. V. Kaļuzņijs uzskata, ka lielas nākotnes perspektīvas ir atomenerģētikai un Krievijai šajā jomā ir ļoti liels attīstības potenciāls, jo šobrīd tā ievērojami atpaliek no ES. Tāpat viņš prognozēja, ka viens no galvenajiem Krievijas attīstības virzieniem nākotnē būs atomenerģētika, jo Krievija ir spējīga ražot un izmantot lētas enerģētiskās iekārtas, tādējādi kļūstot par nopietnu šī tirgus dalībnieci. Pēc V. Kaļuzņija domām, līdz 2030. gadam aptuveni 80% globālā enerģētikas pieprasījuma veidos ogļūdeņradis. Šī iemesla dēļ situācija ar energorezervēm ir sarežģīta un uz to jāskatās ļoti nopietni.

Runājot par ES, viņš minēja, ka Krievija un Latvija uzskatāmas par multimodālu tranzīta politikas koridoru starp austrumiem un rietumiem. Šī situācija dod iespēju attīstīties Latvijas un Krievijas abpusējai ieinteresētībai investēt tranzīta jomas attīstībā. Savā runā viņš uzsvēra, ka enerģētikas jomā Latvijai kopā ar Krieviju ir reālas perspektīvas. Viņš minēja Krievijas gatavību spert

praktiskus soļus - ir izveidota dzīvotspējīga programma Latvijas un Krievijas sadarbības attīstīšanai.

Viņš atzina, ka polemika energodialogā dažādo viedokļu dēļ veidojas ļoti sarežģīta un šajā jomā attieksmei vajadzētu būt ļoti uzmanīgai, jo Krievijas potenciālās iespējas nākotnē ir ierobežotas.

V. Kaļuzņijs izteica viedokli, ka Krievijai un ES jāapvienojas, kā arī šajā savienībā jāiesaista Kazahstāna un Turkmēnistāna, jo šāds jauns attiecību modelis ļautu izveidot enerģētisko kopfondu. Viņš vērsa uzmanību uz faktu, ka, ja ES un Krievija neizveidos šo savienību, to izdarīs ASV.

Krievijas – Eiropas tranzīts. Latvijas jaunās iespējas.

LR Satiksmes ministrs **Ainārs Šlesers** (Latvija) savā runā uzsvēra, ka ikviena valsts ir ieinteresēta tās ekonomikas ātrākā attīstībā un iedzīvotāju ekonomiskās labklājības veicināšanā, un šo mērķu sasniegšana ir atkarīga no katras valsts izstrādātās un izvēlētās ekonomiskās stratēģijas.

Ministrs uzskata, ka Latvijai ir būtiska loma divu pasaules mēroga tirgu apvienošanā - bijušās PSRS un ES tirgu. ES ir 0,5 miljardi patērētāju, kas ir ļoti liels un bagāts tirgus. Latvijas tranzīta infrastruktūra - ostas, ceļi un dzelzceļi spētu piesaistīt uzņēmēju interesi.

A. Šlesers atzina, ka regulārās autotransporta rindas uz Latvijas-Krievijas robežas ir nopietna problēma tranzītā starp ES un Krieviju, un pauda uzskatu, ka tā ir ne tikai Latvijas, bet visa šī reģiona problēma, kuras cēlonis ir tranzīta nozares straujā attīstība. Vienlaikus viņš uzsvēra, ka Latvijai kā tranzīta valstij ir jāstrādā pie šīs problēmas risinājuma. A. Šlesers uzsvēra, ka problēmas risinājums tiks rasts uzsāktajās divpusējās Latvijas-Krievijas valdību sarunās.

Ir pieņemts lēmums par maģistrāles Rīga-Krievijas pierobeža izveidošanu, kas efektīvizētu kravu pārvadājumus šajā posmā. A. Šlesers norādīja, ka, lai sekmētu ES-Krievijas tranzīta biznesa attīstību, arī Krievijas pusei būtu jā rūpējas par savas ceļu infrastruktūras uzlabošanu. A. Šlesers uzsvēra, ka Latvijas valdības plānos ir investēt dzelzceļa tranzītceļu attīstībā, kas ļautu uzlabot ostu darbību, un minēja, ka līdzīgi būtu jā rīkojas arī Krievijas pusei.

A. Šlesers pauda uzskatu, ka, lai nenonāktu tādā situācijā, kad Latvijas infrastruktūra nespēj nodrošināt aizvien pieaugošo tranzītpārvadājumu skaitu, pēc iespējas ātrāk jā uzsāk ceļu un dzelzceļu infrastruktūras uzlabošana, šim mērķim piesaistot arī ES fondu līdzekļus. Vienlaikus viņš uzsvēra, ka tranzīta loģistikas attīstīšanā jā sadarbojas ES un Krievijai, jo tikai tā iespējams nodrošināt tranzīta nozares attīstību.

Viņš norādīja, ka jau šobrīd Rīga ir uzskatāma par Baltijas biznesa un finanšu centru, jo tajā dislocēts vislielākais banku un apdrošināšanas kompāniju skaits Baltijā, tādējādi radot Latvijai iespēju kļūt par Baltijas reģiona tranzītvalsti.

A. Šlesers pauda viedokli, ka Latvija ir ieinteresēta, lai šeit tiktu atvērtas NVS, Krievijas u.c. valstu pārstāvniecības, kas veicinātu šo valstu un ES tirdzniecības faktisko norisi tieši Baltijas reģionā.

A. Šlesers Latvijai saskata priekšrocības tranzītam labvēlīgajā likumdošanā un nodokļu sistēmā, kas paredz zemākos nodokļus visā ES; kā arī starptautisko biznesu attīstošajā apstākļi, ka Latvijas iedzīvotāji zina vairākas svešvalodas.

Apskatot šobrīd Latvijā būtisko ekonomikas tendenci - augsto inflāciju, A. Šlesers to pamatoja ar straujajiem ekonomikas attīstības tempiem pēdējo gadu laikā, IKP pieaugumu, kā arī cenu izlīdzināšanās procesu, kas skāris visu reģionu.

A. Šlesers pauda prieku par pēdējo gadu attīstības tendencēm lidostā „Rīga”, kas kļuvusi par šajā reģionā lētāko, un paredzēja, ka 2013. gadā lidostas pakalpojumus varētu izmantot jau 10 milj. pasažieru un tālākā nākotnē šis skaitlis varētu pieaugt līdz 20 – 30 milj.

„Pašreiz daudz kas atrodas mūsu rokās un es uzskatu, ka mums šī izdevība jāizmanto. Pagātnē mums bijušas daudzas problēmas. Mums joprojām ir daudz jautājumu, uz kuriem vēl nav rastas atbildes”, Latvijas situāciju raksturoja A. Šlesers.

Viedoklim par Krievijas ekonomisko ieinteresētību Baltijā oponenta kompāniju grupas “Niccolo M” ģenerāldirektors **Igors Mintusovs** (Krievija). Viņš atzina, ka nav novērojis Krievijas īpašas stratēģiskas intereses Baltijā pēdējo piecpadsmit gadu laikā, uzsverot, ka ar to nedomā „pelēko” biznesu, kura darboņi izmanto Ventpils ostas pakalpojumus.

I. Mintusovs uzskaitīja sešas dažādas iespējamās Krievijas iekšējās politikas koncepcijas:

- klimatisko un kultūralo atšķirību dēļ dažādām Krievijas daļām jāiet dažādi attīstības ceļi, tai skaitā tiem jābūt arī iekšpolitiski dažādiem;

- Krievijai jāiet savs specifiskais Krievijas ceļš, neiesaistoties nekādās aliansēs vai savienībās;
- Krievijai jāorientējas Eiropas, īpaši Vācijas, virzienā, tādējādi radot pretstatu Amerikai;
- Krievijai jāorientējas Amerikas virzienā, lai radītu pretsparu islāma ekstrēmistiem;
- lai pasaulē tiktu saglabāts līdzsvars, Krievijai jāizmanto austrumu, t. sk. musulmaņu, valstu tuvums;
- Krievijai, pretstatā nabadzīgajiem dienvidiem, jānoslēdz ziemeļu loks Amerika - Eiropa – Japāna.

Viņš atzina, ka 2007. gada 27. marta Krievijas-Latvijas robežlīgums uzskatāms par labu esam, jo, ja pieņem, ka Latvija ir Krievijas un ES robeža, šis līgums paredz mūra veidošanu starp Krieviju un ES.

Savā runā I. Mintusovs uzskaitīja Krievijas politiskās kļūdas attiecībā pret Baltijas valstīm, starp tām minot ekonomisko saišu atslābumu un tendenci saistīt ekonomiskās un etniskās problēmas. Kā sabiedrisko attiecību speciālists viņš atzina, ka savstarpējo saišu attīstība starp Krievijas un Baltijas sabiedrībām nav galvenais elements Krievijas un ES sadarbības attīstībā.

Savukārt SAS "Renessans Kapital" pirmais viceprezidents **Igors Jurgens** (Krievija) uzsvēra, ka Baltija darbojas kā Krievijas tranzīta ceļu atslēga gan tādēļ, ka Baltijā ir pieeja neaizsalstošajām ostām, gan tādēļ, ka jau šobrīd krievu uzņēmēji iegādājušies aktīvus Baltijas valstīs. Tāpat viņš savā runā uzsvēra nepieciešamību tranzītnozares uzņēmumiem paplašināt savu darbību attiecībā uz kravu kategoriju ostās, tādējādi ļaujot šiem uzņēmumiem palielināt savu apgrozījumu. „Pēc pierobežu līguma parakstīšanas, apmaiņas ar ratifikācijas rakstiem un pie pareiza impulsa abpusējās politiskajās attiecībās pavērsies nozīmīgas iespējas”, komentējot pozitīvās pārmaiņas uzņēmējdarbībā pēc Latvijas-Krievijas robežlīguma parakstīšanas saka I. Jurgens.

Jaunas iespējas I. Jurgens aicināja saskatīt arī enerģētiskajā sadarbībā: „Sadarbības iespējas gāzes sektorā rodamas arī sešu bloku TEC celtniecībā, kuru jauda būtu 3600 megavatu un kurus darbinātu dabas gāze. Tas pilnībā segtu Latvijas deficītu. Latvija pārvērstos par diezgan ietekmīgu eksportētājvalsti, kas aptvertu ne tikai Baltijas, bet arī Skandināvijas tirgu, kas būtu savienots ar Latvijas un Igaunijas tīkliem pa tikko ekspluatācijā nodoto, Somu jūras līča dibenā ieguldīto kabeli. TEC celtniecība būtu tieši tā tranzīta nozares virsbūve, kas ievērojami stabilizētu visas mūsu politiskās svārstības un padarītu mūs savstarpēji atkarīgus”.

I. Jurgens runāja arī par Polijas, Lietuvas, Latvijas un Igaunijas projektu AES celtniecībai Lietuvā, prognozējot tā pilnīgu realizāciju 2015. gadā, turpretī Ignalīnas AES, atbilstoši ES izvirzītajām prasībām, sava darbība jāizbeidz 2009. gadā. TEC celtniecības priekšrocība būtu tā, ka pirmais tās bloks būtu pabeigts jau 2010. vai 2011. gadā. Pēc viņa domām, ja lēmums būtu par labu AES celtniecībai, tā pamatā būtu nevis ekonomisks pamatojums, bet politisks zemteksts.

I. Jurgens saredzēja labas nākotnes perspektīvas Latvijas un Krievijas sadarbībai: „Ja mēs pareizi izmantosim izeju no šī pikējuma virzienā uz augšu, tad tranzīta jomā (naftas, gāzes, autoceļu, dzelzceļa) ņemot vērā visu loģistiku, kas šeit noregulējas un ņemot vērā visu uzmanību, ko šai teritorijai veltī ES, kā arī finansējumu un tehnoloģijas, es uzskatu, ka mēs atradīsim paņēmienus, lai tas kļūtu par ļoti svarīgu virzienu, kas ieņem tam atbilstošu vietu un palielina jaudu. Mums pie mūsu robežām ir svarīga plaukstoša un draudzīga Latvija, tāpat kā jums pie jūsu robežām ir svarīga plaukstoša un draudzīga Krievija”.

Latvijas un Baltijas priekšrocības tranzīta biznesā savā runā pieminēja arī biedrības “Baltijas transporta un loģistikas asociācija” valdes priekšsēdētājs **Jānis Jurkāns** (Latvija). Raksturojot Latvijas kā tranzītvalsts iespējas, viņš pauda uzskatu, ka jau deviņdesmito gadu sākumā, kad Latvija šī sektora attīstībai izvēlējās atšķirīgu ceļu nekā Lietuva un Igaunija, tai bija iespēja kļūt par Baltijas līderi tranzīta nozarē, jo Latvijai vienīgajai bija trīs lielas ostas un labi attīstīta dzelzceļa infrastruktūra. Tā nenotika, jo trūka valdības mērķtiecīgas darbības tranzīta nozares atbalstam un attīstībai, neveidojās pietiekama sadarbība privāto kompāniju starpā, neskaidros dzelzceļa restrukturizācijas apstākļos tika radīta iespēja tranzīta biznesā rasties monopolam, kas izraisīja pastāvīgu un neprognozējamu tarifu kāpumu, kā arī netika izstrādāta laba normatīvo aktu bāze, kas noteiktu vienotus nosacījumus zemes, kā arī dažādu objektu īrei un infrastruktūras pakalpojumu izmantošanai visās Latvijas ostās. J. Jurkāns pauda uzskatu, ka investoru un kravu pārvadātāju atgriešanās Latvijā vēl aizvien ir iespējama, tiem piedāvājot optimālus darbības nosacījumus, tāpat valdībai būtu jāsniedz savs atbalsts tranzīta nozarei nepieciešamās loģistikas attīstībā. Nozīmīga būtu arī dzelzceļa restrukturizācija un pārskatāmas dzelzceļa pārvadājumu tarifu politikas izstrāde. Lai veicinātu investoru ieinteresētību, tiem būtu jānodrošina vienādi darbības nosacījumi visās Latvijas ostās.

Raksturojot Baltijas asociācijas ieguldījumu tranzīta sfēras attīstībā, J. Jurkāns minēja organizācijas aktīvo līdzdalību dialogā starp tranzīta nozares uzņēmējiem, ierēdņiem un valsts iestādēm.

„Svarīgi, lai atsevišķu politiku ambīcijas un personīgās intereses neiedzītu strupceļā veselas tautsaimniecības nozares. Tikai tā iespējams pārvarēt pašreiz tranzīta nozarē Latvijā pastāvošās stagnācijas cēloņus un nostiprināt Baltijas reģiona pozīcijas kopumā, piesaistot jaunu kravu pārvadājumu plūsmu. Kopīgiem pūliņiem mēs spēsim izdarīt tā, lai Baltijas reģiona bals nepazustu kopīgajā dalībvalstu balsu korī, Eiropas Savienības ietvaros pieņemot lēmumus saistībā ar tranzīta jautājumiem”, secina J. Jurkāns.

Leonīds Grigorjevs piekrita, ka Baltijai un Latvijai ir sava loma Krievijas tranzīta biznesa attīstībā: „Mērķis ir izplānot ļoti nopietnu ekonomiskās attīstības pieaugumu un Krievijas ziemeļrietumu daļas uzplaukumu. Bet nu jau ne tikai Somu jūras līcim burtiskā nozīmē piegulošās daļas – Pēterburgas un tās apgabala unplaukumu, bet gan visas teritorijas starp Smoļensku, Rīgu, Maskavu, Vologdu, Pēterburgu, Vīborgu – lūk, viss šis reģions ātri attīstīsies, un šeit jāraugās uz priekšu, ne tikai tranzīta jomā, bet arī savstarpēju attīstības projektu jomā, tāpēc, ka mums tā, tāpat kā Krasnodaras novadā un Rostovā pie Dona, būs dabiska vieta, kur dzīvos ļaudis un kur attīstīsies ekonomika”.

Krievijas Federācijas Reģionālās attīstības ministrijas Valsts pārvaldes un vietējo pašvaldību federatīvo attiecību departamenta direktors **Sergejs Mirošņikovs** (Krievija) pievērsās savstarpējās sadarbības būtiskajai lomai tranzīta nozarē, uzsverot, ka šajā nozarē būtiska ir ne vien infrastruktūra, bet arī cilvēki, kas dzīvo un strādā abās robežas pusēs, kā arī abu pušu valdības institūcijas un to īstenotie kopīgie projekti. Kā labu un perspektīvu sadarbības piemēru minēja ES izstrādāto programmu „Kaimiņattiecības un partnerība”, kurā īpaša uzmanība pievērsta tieši savstarpējai sadarbībai pierobežu zonās. Kopumā „Kaimiņattiecības un partnerība” astoņām apakšprogrammām piešķirti 300 miljoni eiro, kas paredzēti to īstenošanai septiņu gadu laikā. Viena no izstrādātajām apakšprogrammām ir Latvija-Krievija-Polija.

S. Mirošņikovs pauda uzskatu, ka šobrīd nepieciešama biznesa sabiedrības iesaistīšanās šo programmu realizācijā, jo tādējādi varētu nodrošināt, ka ES un partneru piešķirtie līdzekļi tiek izmantoti tikai lielu projektu uzsākšanai, savukārt projektu tālākā realizācija notiktu par iesaistīto uzņēmēju līdzekļiem. „Es aicinu visu biznesa sabiedrību aktīvi piedalīties pierobežu projektu realizēšanā, jo abpusējā sadarbība un sakaru attīstīšana ļaus mums sadarboties gan mūsu reģionu, gan arī valstu attīstībā”.

Tranzīta nozares paplašināto nozīmi uzsvēra arī Lietišķo pētījumu centra direktors **Viktors Siperkovskis** (Latvija). „Tranzīts savā būtībā ir business, maigi izsakoties, mīklains business. Tas nozīmē, ka valsts atbildīgās amatpersonas apzināti runā par to, ka pie mums tranzīts aizņem pietiekoši lielu daļu un palīdz mūsu valsts attīstībā, bet, no otras puses, mums ir zināmi statistikas dati, kas visu šo situāciju novērtē nedaudz savādāk”, viņš raksturoja situāciju tranzīta nozarē.

Viņš uzsvēra, ka tranzīts sevī neietver tikai peļņas jēdzienu, tā ir arī valsts politika visu ar šo nozari saistīto jomu attīstībā. Tāpat nav pieļaujama situācija, ka kravu pārvadājumiem dzelzceļa transports tiek izmantots un tiek pievērsta uzmanība tā attīstībai, turpretī pasažieru pārvadājumu nodrošināšana notiek gausi, jo tie tiek atzīti par nerentabliem.

V. Siperkovskis saskatīja jaunas tranzīta jomas un transporta nozares attīstības iespējas pēc Latvijas-Krievijas robežlīguma stāšanās spēkā, prognozējot, ka jaunais robežlīgums ļaus palielināt transporta plūsmu un savstarpējo darījumu skaitu. Viņš atzina, ka Krievija ir, bija un būs ieinteresēta izmantot Baltijas ostu sniegtās iespējas, taču tas ir gan investīciju, gan nozarei nepieciešamā loģistikas sektora attīstības jautājums. Piemēram, no ostu apgrozījuma lielā mērā atkarīga kopējo dzelzceļa pārvadājumu attīstība. Pilnībā efektīvu dzelzceļa pārvadājumu izmantošanu tranzīta biznesā V. Siperkovskis minēja kā vienīgo šīs nozares attīstības veidu. Līdz ar to Krievijas uzņēmēji ir vienīgie, kas būtu gatavi investēt transporta infrastruktūrā, rēķinoties ar to, ka izvēlēts perspektīvs investīciju ieguldīšanas veids.

Labas Latvijas un Krievijas tranzīta nozares uzņēmumu sadarbības iespējas saskatīja arī Eiropas-Āzijas transporta savienības viceprezidents **Jurijs Ščerbanjins** (Krievija). Viņš uzsvēra, ka tranzīts, to pareizi organizējot, ir ļoti labs business, un tā organizēšanā caur Latvijas teritoriju ieinteresēta ir gan Latvija, gan Krievija. Tika prognozēts, ka tuvākajā laikā gan Eiropas, gan Āzijas pārstāvji izdarīs spiedienu uz Latviju un Krieviju, lai tās sakārtotu tranzīta organizēšanas jautājumus, jo maršrutā Eiropa-Āzija pašreiz tiek pārvadāti 14 milj. konteineru gadā, kas izraisa

Eiropas un Āzijas ostu pārslogotību. Kaut arī šīs ostas joprojām attīstās, tās nav spējīgas veikt nepieciešamo darba apjomu pietiekami ātri, līdz ar to tiek kavēta kravu tālāka piegāde. Tranzīta biznesā iesaistītie pašreiz ar lielu interesi vēro Baltijas un Krievijas tranzīta attīstību, kas perspektīvā varētu mazināt Rietumeiropas ostu pārslodzi.

J. Ščerbaņins ierosināja tranzītnozares veiksmīgai attīstībai visā 420 km garajā Latvijas pierobežā izvietot loģistikas terminālus, kā arī strādāt pie jaunu transporta loģistikas centru izveides, savukārt visā Baltijā vajadzētu domāt par jaunu, efektīvāku dzelzceļa pārvadājumu politiku. Pēc viņa domām, Krievijas kompānijām būtu jāinvestē Baltijas tranzīta infrastruktūras attīstīšanā, otra iespēja – izmantot jau esošo infrastruktūru un iegādāties tajā iesaistītās vietējās kompānijas. J. Ščerbaņins prognozēja arī Krievijas uzņēmēju pieaugošu interesi Baltijas valstu loģistikas uzņēmumu iegādes iespējas.

„No Krievijas puses acīmredzot nāksies vai nu pieņemt kādu pavēlošu lēmumu, vai attīstīt Pleskavas infrastruktūru, vai arī tomēr nopietni aizdomāties par to, kā izmantot esošo Baltijas infrastruktūru. Citas izejas nav, pasaulē nekas jauns nav izdomāts”.

Izaugsmes un attīstības tendences savā runā raksturoja Zinātniskā mācību konsultatīvā transporta un loģistikas centra rīkotājdirektors, Starptautisko pārvadātāju asociācijas pārstāvis **Vladimirs Zvonarevs** (Latvija). Viņš pievērsās faktam, ka uzņēmumu skaits, kas Latvijā nodarbojas ar transportēšanas pakalpojumu sniegšanu, ir sasniedzis gandrīz 3000. Lielākā daļa no tiem ir mazie un vidējie uzņēmumi. 2006. gada laikā par 40% pieaudzis tranzīta pārvadājumu skaits, līdz ar to palielinājies arī pārvadājamo kravu apjoms, un kopumā nozarē vērojama attīstība. Līdzīgas attīstības tendences skar arī Lietuvas, Igaunijas, Polijas un Somijas nozari, kas aktīvi iesaistās tranzīta plūsmā starp ES un Krieviju. Viņš atzina, ka ir vērojamas problēmas, ko tranzīta biznesa attīstība rada ne tikai Latvijā, bet arī ES un Krievijas kravu pārvadātājiem, piemēram, kravas automobiļu rindas uz Latvijas un Krievijas robežas, ko izraisa muitas procedūru unifikācijas trūkums. Tāpat starp Krievijas un ES pārvadātājiem trūkst savstarpējās cieņas, kā rezultātā ārzemju pārvadātājiem pastāvīgi trūkst iebraukšanas atļaujas Krievijā. V. Zvonarevs saskaņā problēmas arī tajā, ka loģistika attīstās nepietiekami un pierobežas zonās trūkst tranzītam nepieciešamo terminālu. V. Zvonarevs uzskatīja, ka situāciju būtu iespējams uzlabot un rindas uz robežām samazināt, ja tiktu ieviesta muitas informēšanas procedūra, kas ļautu Krievijas pusei ātrāk gūt informāciju par tranzīta plūsmu. “Jebkurā gadījumā, strādājot uz šīs transporta artērijas Eiropas Savienība - Krievija Federācija, mums tas ir jāizdara, mēs to varam izdarīt. Un rezultātā jūs redzēsiet, ko mēs spējam panākt. Tā ir iespēja piemērot unificētas muitas procedūras Āzijas valstīs, lai palielinātu Eiropas Savienības tranzīta potenciālu Ķīnā un otrādi un nostiprinātu Krievijas Federācijas kā tranzīta valsts pozīciju”.

Bažas par automobiļu rindām uz Latvijas-Krievijas robežas izteica „Latvijas Auto” prezidents **Valdis Trēziņš** (Latvija). Viņš pauda uzskatu, ka, ja jautājums par robežu netiks atrisināts tuvākajā laikā, kravu tranzīts aizplūds no Latvijas, jo jau šobrīd Latvija zaudē 30 miljonus eiro gadā. Viņš prognozēja, ka nākotnes plāniem nebūs nozīmes, ja jau tuvākajā laikā netiks atrisinātas problēmas ar kravas automobiļu rindām uz robežas, kurās daudz laika spiesti pavadīt gan Latvijas, gan Krievijas tirgotāji. Kā risinājumu V. Trēziņš minēja iespējami ātru muitas procedūru sakārtošanu un savstarpējās muitas informācijas apmaiņas sistēmas ieviešanu.

Daudz pozitīvāk uz nākotni raudzījās Transporta un sakaru institūta prezidents, profesors, zinātnu un attīstības prorektors, Eiropas ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas un Eiropas ministru konferences Apvienotās zinātniskās komisijas transporta jautājumos loceklis **Igors Kabaškins** (Latvija).

„Transporta – tas asociējas tikai ar sarežģītiem infrastruktūras un tehnoloģiskiem procesiem, bet politika vienmēr ir atkarīga no daudziem nesaprotamiem faktoriem, tajā skaitā arī no tiem, kas pieņem šos lēmumus. Un patiesību sakot, abi šie faktori ietekmē viens otru”, uzskatīja I. Kabaškins. Viņš prognozēja, ka līdz 2020. gadam tranzīta apjoms Baltijā palielināsies par vairāk kā 50%. Līdzīgs pieaugums būs arī eksportam un importam šajā zonā. Viņš saskaņā potenciālu Baltijas jūrai kļūt par starptautiskiem vārtiem starp Eiropu un Āziju, tās kā tranzīta ceļa izmantošanā nākotnē varētu būt ieinteresēti arī Ķīnas uzņēmumi. Vienlaikus I. Kabaškins atzina, ka sauszemes ceļš no Āzijas uz Eiropu ir daudz īsāks un tā izmantošana būtu efektīvāka, taču neatkarīgi no tā, vai šis tranzīta ceļš vestu caur Maskavu vai Sanktpēterburgu, tas galu galā nonāktu līdz Baltijas valstīm. Viņš pauda uzskatu, ka liela nozīme Baltijā ir Latvijas dzelzceļa infrastruktūrai, kuras potenciāls ļauj nogādāt kravas no ES robežas uz visām Baltijas ostām. I. Kabaškins pauda viedokli, ka ir pienācis pēdējais laiks apvienoties ģeopolitiskā līmenī, lai attīstītu

tranzīta infrastruktūru, lai šī nozare spētu attaisnot tās potenciālu un nestu iespējami lielāku peļņu.

„Pienācis laiks būvēt tiltu. Nopietnu, īstu tiltu, un varbūt tā ir pēdējā pastāvošā iespēja, jo tā nauda un tā dinamika, kas nāk no Austrumiem, šodien fascinē un apbur. Varbūt, ka šeit arī ir tas galvenais lielums, kas mūsu politiķiem jāņem vērā, realizējot savus tuvākos plānus”.

„Baltijas foruma” pētnieks **Deniss Titarenko** (Latvija) savā runā uzsvēra, ka Krievijas kapitāla investīcijas Latvijā un Lietuvā ir lielākas nekā Igaunijā, turklāt Krievija ir starp septiņām lielākajām ārvalstu investorvalstīm Latvijā. 2006. gada beigās Krievijas uzņēmēju investīciju uzkrājums Latvijā bija 378 miljoni eiro.

D. Titarenko atsaucās uz LR Uzņēmumu reģistra datiem par 2007. gadu, kurā starp 100 lielākajiem ārvalstu uzņēmumiem minēti tikai četri Krievijas uzņēmumi: „Gaznefteprodukt”, „Gazprom”, „Maskavas Banka” un „Moskovskij Delovoj Mir”, kā arī viens privātu uzņēmums. Vienlaikus viņš atzina, ka tieši Krievijas uzņēmēji ir tie, kas visvairāk sadarbojas ar Latvijas uzņēmumiem, līdz ar to šis valsts uzņēmēju kapitālam ir būtiska nozīme gan lielo, gan mazo un vidējo uzņēmumu attīstībā.

„Viena no neapšaubāmām Latvijas ekonomikas priekšrocībām no investīciju aktivitātes viedokļa ir tās līderpozīcijas kredītresursu kā svarīga investīciju darbības finansēšanas avota piesaistīšanas viegluma pakāpe. No aplūkojamajām valstīm tieši Latvijā ir novērojams visaugstāk attīstītais gan juridiskā, gan informatīvā atbalsta līmenis biznesa kredītēšanā.

Lielākās priekšrocības viņš saskatīja mērķtiecīgā ekonomiskajā izaugsmē, investīcijām labvēlīgā vidē, ko raksturo salīdzinoši vienkārša procedūra jauna biznesa uzsākšanai, neierobežotā kapitāla plūsmā, attīstītajā banku sistēmā, izdevīgajā ģeogrāfiskajā stāvoklī un pieejā ES tirgum. Kā galvenie trūkumi tika minētas problēmas ar vietējo darbaspēku - daudzi darbaspējīgie pēc iestāšanās ES devušies darbā uz ārvalstīm. Tāpat trūkumi izglītības sistēmā noveduši pie kvalificētu tehnisko speciālistu trūkuma. Negatīva loma ir arī Latvijas nodokļu sistēmai, kuras ietvaros nepieciešamo formalitāšu laikietilpīgā kārtošana būtiski kavē uzņēmēju darbu. Tāpat D. Titarenko pauda uzskatu, ka biznesa attīstību kavē arī ar ekonomikas pārkaršanu saistītie makroekonomiskie riski.

Viedoklim, ka Latviju pašreiz varētu uzskatīt par tranzītvalsti, nepiekrita LR Satiksmes ministrijas Tranzīta politikas departamenta direktors **Andris Maldups** (Latvija). Savā runā viņš atzina, ka Latvija šobrīd nav tranzīta valsts, jo iekšzemes kopproduktā šīs nozares daļa ir tikai 5-7%. Vienlaikus viņš pauda viedokli, ka nozares pienesums iekšzemes kopproduktā varētu pieaugt, ja tiktu veikti vairāki uzlabojumi, kas atvieglotu darbu šajā nozarē strādājošajiem uzņēmumiem. Liela uzmanība ir jāpievērš loģistikas sektora attīstīšanai un nodokļu jautājumu sakārtošanai. Kā piemēru pasākumiem, ko nepieciešams veikt, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi tranzīta un loģistikas sektorā, A. Maldups minēja tranzītpreču atbrīvošanu no pievienotās vērtības nodokļa pirms nonākšanas tālākā apgrozībā Latvijā. Darbojoties šādam nodokļu modelim, uzņēmumiem, ievēdot preces Latvijā, būtu jāmaksā tikai muitas nodeva.

„Ja pa sauszemi uz Eiropas Savienību nāk liela kravas plūsma no Krievijas vai Ķīnas, tad to vienkārši var ievest Latvijas noliktavās un izlaist brīvā apgrozībā, pēc tam tirgot visā Eiropas Savienībā, nemaksājot pievienotās vērtības nodokli. Tādā veidā var iekonomēt 18-21% no kravu vērtības, ko nāktos samaksāt jebkurā citā variantā, kad krava tiek importēta. Tā ir diezgan liela „iesaldētā” nauda, ar kuru caur Latviju var vieglāk strādāt”, savā uzrunā saka A. Maldups.

Kā vēl vienu sektora attīstības iespēju A. Maldups minēja arī noliktavu un šķirošanas terminālu izbūvi valsts pierobežas teritorijā. Šādu terminālu izveidē un darbībā būtu ieinteresēti Krievijas un citu NVS valstu uzņēmēji, kas nodarbojas ar dažādu preču importēšanu no Eiropas Savienības valstīm, un kam tādējādi tiktu dota iespēja lielus kravas apjomus nogādāt terminālos, kur kravas varētu tikt uzglabātas un sadalītas konkrētiem saņēmējiem paredzētajās kravas vienībās. Noliktavu kompleksos varētu tikt slēgti darījumi par preču pirkšanu un pārdošanu, nepiemērojot tranzītprecēm Pievienotās vērtības nodokli. Tālāk kravas tiktu izvestas no valsts atbilstoši tranzīta procedūrai.

Aleksejs Melihovs pauda viedokli, ka viens no starptautisko attiecību pamatfaktoriem ir ekonomisko attiecību svārstības. Savu izteikumu viņš pamatoja ar faktu, ka gan 2003. gadā, gan 2004. gadā Nobela prēmija tikusi piešķirta ekonomistiem. Tāpat viņš atzina, ka attiecības starp valstīm uzlabojas tad, ja ekonomiskā augšupeja vai lejupslīde tajās notiek vienlaicīgi, uzsverot, ka īpaši aktuāla šī tendence ir vienotas valūtas zonā, jo šādā gadījumā saglabājas līdzsvars iekšējā ekonomikas sektorā un tiek garantēta veiksmīga tautsaimniecības attīstība.

Vērtējot Latvijas situāciju, A. Melihovs atzina, ka veiksmīga tautsaimniecības attīstība ir cieši saistīta ar iekšējā tirgus attīstību. Tā kā Latvijas ekonomika ir maza un ļoti atvērta, tā nevar ietekmēt savu galveno, daudz lielāko partneru ekonomisko aktivitāšu svārstības. Latvijas veiksmīga attīstība saistīta ar nepieciešamību pēc kopīgiem ekonomiskiem cikliem, kas veicinātu ekonomisku sadarbību ar lielajiem partneriem. Latvijai jāizvēlas, ar kuru - Krieviju vai Vāciju - veidot kopīgu ekonomikas ciklu: „Raugoties nākotnē, pagaidām diezgan grūti prognozēt Latvijas un Krievijas ekonomisko ciklu tuvināšanās iespējamās tendences, jo šis process atkarīgs no sekojošiem faktoriem:

1. Vai politiskā griba spēs veicināt ekonomiskās intereses?
2. Vai notiks pilnvērtīgāka ekonomisko ciklu sinhronizācija Vācijā un Krievijā?
3. Vai ekonomiskās ambīcijas pārvērtīsies konkrētos politiskos mērķos”?

Andrejs Nikolajevs uzsvēra, ka ES un Krievijas attiecībās un daļēji arī Krievijas un Latvijas attiecībās sabiedrības viedoklis ir tranzīta noturēšanas faktors. Viņš atzina, ka gan Krievijas, gan ES sabiedrības viedokļi noteiks valstu politiku iekšējās ekonomikas, enerģētikas un tranzīta jomā. Vērtējot starpvalstu attiecības, A. Nikolajevs atzina, ka ES iedzīvotāju vairākuma viedoklis par Krieviju ir negatīvs, turpretī Krievijas iedzīvotāju viedoklis ir pozitīvs. Līdzīga asimetrija vērojama starp Krievijas un Latvijas iedzīvotājiem, kuru vairākuma viedoklis attiecībā uz Krieviju ir pozitīvs. Ļoti līdzīga situācija ir, runājot par Krievijas un Latvijas attiecībām nākotnē, jo Krievijas iedzīvotāji uz tām skatās skeptiski.

Viņš atzina, ka naftas un enerģētikas tranzīta attīstība nākotnē ir atkarīga no tā, kā tiks veidotas savstarpējās attiecības. A. Nikolajevs pauda optimistisku ticību, ka situācija uzlabosies, taču atzina, ka tas nenotiks tuvākajā laikā.

Fonda “Respublika” (Sanktpēterburga) priekšsēdētājs **Sergejs Ciplajevs** (Krievija) atzina, ka Baltijas valstu izejas pozīcijas tranzīta jomā pēc to neatkarības atgūšanas bija ļoti labas. Piemēram, Latvija no PSRS mantoja labu transporta infrastruktūru, kas spēja nodrošināt gan eksportu, gan importu. S. Ciplajevs pauda, ka redz Krieviju kā naftas, gāzes un metāla plūsmu ražotājus, savukārt Baltijas valstis viņa skatījumā ir klients, kas tai var sniegt labus kravu pārvadājumu pakalpojumus rietumu virzienā. Viņš pauda uzskatu, ka kaimiņattiecību uzlabošana ir ļoti būtisks faktors tranzīta nozares tālākai attīstībai un Krievijas uzņēmēji ļoti augsti vērtē Latvijas-Krievijas robežlīguma noslēgšanu, kas ievērojami atvieglos abu pušu darbu. Tāpat ļoti būtiski ir turpināt savstarpējo dialogu, aizmirstot abpusējus apvainojumus.

„Nāksies atklāt savas konkurētspējīgās priekšrocības, nāksies cīnīties, pierādīt, ka mēs varam piedāvāt pašus labākos pakalpojumus. Tikai tad būs iespējams panākt kādus vērtīgus ņemamus rezultātus. Mums visiem nāksies stipri pasvīst, lai šajā sarakstā parādītos tāda sadaļa kā “būt tranzītvalstij Baltijas jūras krastā”.

Sergejs Černiševs pauda uzskatu, ka sarežģījumi, ar ko savstarpējās tirdzniecības jomā nākas saskarties ES un Krievijai, norāda uz to, ka Krievijai vajadzētu kļūt par Pasaules Tirdzniecības organizācijas dalībvalsti. S. Černiševs atzina, ka šobrīd Krievijai nepieciešams izstrādāt iekšējās ekonomiskās politikas koncepciju. Viņš arī pauda viedokli, ka ES ģeogrāfiskā paplašināšanās neatvieglo ne Krievijas, ne arī pašas ES dzīvi. Krievija šobrīd atrodas tādā integrācijas laukā, kādā tā vēlas būt, tam ir zināmā mērā formāls raksturs. Viņš uzsvēra, ka Krievijai un ES nepieciešams iet vienā virzienā un Krievijai nepieciešams izstrādāt līdzīgu likumus kā ES, jo pretējā gadījumā apmēram divdesmit gadu laikā abu starpā būs radusies liela plaisa.

Krievija – ES. Nākotnes modeļi.

Sergejs Karaganovs uzskatīja, ka Eiropu skārusi ne vien politiska krīze, bet arī krīze tās domāšanas veidā. Viņš izteica cerību, ka tā tiks veiksmīgi pārvarēta, pirms radītu degradējošas tendences ES attīstībā. Tāpat viņš pauda uzskatu, ka ES jāpaliek tādai, kāda tā ir šobrīd - ne visai efektīvai un nemilitarizētai, jo šāda statusa saglabāšana būtu izdevīga Krievijai.

S. Karaganovs uzsvēra, ka ES pietiekami nepievērš uzmanību Baltkrievijas jautājumam, jo A. Lukašenko nosaukšana par pēdējo Eiropas diktatoru nav spiediens, kas varētu mainīt šajā valstī notiekošo, vēl vairāk - zināmā mērā eiropieši pat subsidē šo režīmu, iepērkot Baltkrievijā ražotās preces.

Mihails Mariničs runāja par Baltkrievijas pašizolāciju un valstī valdošo stingro diktatūru, sakot, ka pārmaiņas valsts pārvaldē ir neizbēgamas un ka nepieciešams pievērst uzmanību ekonomikas

attīstībai pēc režīma maiņas. Pēc viņa domām, Baltkrievijas jautājumam ES un Krievijas dialoga dienaskārtībā vajadzētu aktualizēties, jo, neraugoties uz to, ka ES un Krievijas attiecībās šobrīd ir zināmas problēmas, nevienai no pusēm nav izdevīgi ignorēt Baltkrievijā notiekošo. Sarunās par Baltkrievijas jautājumu būtu jāiesaista arī kaimiņvalstis - Latvija, Lietuva, Polija un Ukraina. „Baltkrievija jau tuvāko gadu laikā kļūs par eiropisku valsti, un ne tikai ģeogrāfiskā ziņā. Eiropiska Baltkrievija nevar un tai nav jākalpo kā vēsturisko partnerattiecību ar Krieviju atsvaram. Baltkrievijai ir lemts būt par valsti, kas savieno Eiropas un Krievijas ģeopolitiskos polus. Tas ir ne tikai Baltkrievijas interesēs, bet arī Krievijas, Eiropas un visu mūsu kaimiņu interesēs”. M. Mariničs uzskata, ka ekonomiskās attīstības pamatā ir Baltkrievijas demokrātisko spēku izstrādātā ekonomiskās transformācijas programma, taču, lai to veiksmīgi īstenotu, Baltkrievijai būtu vajadzīgs visu tās kaimiņvalstu atbalsts, kas varētu dalīties savā ekonomiskās sistēmas pārveides pieredzē. Tāpat Baltkrievijai būtu nepieciešams kaimiņvalstu atbalsts, lai novērstu pastāvošos draudus demokrātiskajiem procesiem šajā valstī.

Dmitrijs Vidrins kā galveno Ukrainas problēmu minēja to, ka valsts ir vienlīdz atdalīta gan no Krievijas, gan no ES. Viņš sacīja, ka Ukrainas sadarbība ar ASV parādījusi, ka rietumvalstis šobrīd vēl neapzinās atšķirību starp ASV un ES izmantotajām metodēm globalizācijas projektu īstenošanā. Ja ASV izmanto spēka instrumentus, tad ES vairāk izmanto tās likumdošanu un normatīvos aktus.

Problēmas, veidojot sadarbību ar Krieviju, pēc viņa domām, rada tās nespēja pieņemt ES pastāvošās vērtības. „Varētu jau izpatikt Eiropas interesēm. Krievija, zinot to, kā izpatikt Eiropai un zinot to, kā piespiest sevi iekļaut Eiropā, to nedara ne retorikas, ne diskusiju līmenī. Pašreiz Krievijai tas vai nu nav nepieciešams, vai arī nav iespējams, jo bremsē dinamiku, ar kādu Krievija cenšas atgriezties ģeopolitikā. Un acīmredzot šai stratēģijai, kas šodien izvēlēta apzināti vai neapzināti, piekrīt Krievijas politiskā šķira.

Maksims Ševčenko pievērsās Pareizticīgo baznīcas ietekmei uz Krievijas sabiedrību, uzsverot, ka tā ir vienīgā sabiedriskā organizācija, kuras ietekmes tīkls sniedzas no Kamčatkas līdz valsts rietumu robežai, turklāt tās ietekme ir pietiekami liela arī uz pēcpadomju valstīs dzīvojošo krievvalodīgo sabiedrības daļu. M. Ševčenko puda uzskatu, ka Rietumeiropā līdzīga ietekme ir Romas katoļu baznīcai, kuras pāvesti arī mēdz iejaukties politikā, piemēram, kritizējot ES konstitūciju gan tās formātā, gan saturā.

Igors Jurgens puda uzskatu, ka labākais Krievijas Federācijas attīstības scenārijs, lai tā neizjuku un kļūtu par sevis cienīgu lielvalsti, pēc 2008. gada būtu modernizācija. Krievijā šobrīd notiek vidusšķiras veidošanās. Kad tas būs noticis, vidusšķira izvirzīs prasības pēc jauniem pakalpojumiem, kuru nodrošināšanai Krievijai būs jāsadarbojas ar ES. I. Jurgens uzskatīja, ka tad, kad pati Krievija būs mainījies, tā tuvināsies Eiropai. Tāpat viņš puda uzskatu, ka spēcīga vidusšķira spēs Krieviju izveidot par spēcīgu valsti, kurai nav ārēju ienaidnieku, I. Jurgens nepiekrita, ka Krievijas elite būtu pakļauta Pareizticīgo baznīcas ietekmei, jo tā ir laicīga valsts, kurā reliģija ir atdalīta no politikas, un mēģinājumi tās savienot izraisītu pilsoņu karu.

Sergejs Oznobičevs uzsvēra gudras politikas īstenošanas svarīgo nozīmi valsts ilgtermiņa attīstībā. „Krievija tomēr ir liela valsts, tā nevar balstīties tikai un vienīgi uz pareizticību, jo šeit ir - vēlamies mēs to vai nē – gan musulmaņi, gan ebreji, gan daudzu citu, mazāku un ne tik ietekmīgu, vēsturiski izveidojušos reliģiju novirzieni. Ja mēs ar politisku gudrību spēsim visu to saturēt kopā, apvienot vislielāko globalizācijas uzdevumu risināšanai, mēs spēsim iekļauties globalizācijas procesos ar visu savu garīgo vienotību, tad mēs arī kļūsim par vienotu, varenu, cienījamu un ietekmīgu valsti”.

S. Oznobičevs paredzēja neizbēgamu ES un Krievijas satuvināšanos, kas notiks pateicoties ekonomiskam, politiskam, ētiskam vai garīgam izdevīgamam.

Andrejs Voroncovs raksturoja ES un Krieviju: „ES un Krievijas attiecībās visa problēma starp ES un Krieviju būtībā ir ļoti vienkārša - Krievija kļūst aizvien prognozējamāka valsts, bet ES kļūst aizvien mazāk prognozējams formējums.”

Andrejs Fjodorovs situāciju, kurā šobrīd atrodas gan ES, gan Krievija, raksturoja kā atrašanos amatās, kur nav nepieciešamības meklēt vainīgo, jo abas puses veicinājušas šādas krīzes

rašanos, cerot, ka katra no tomēr spēs iziet no šīs situācijas bez zaudējumiem. Krīzi padziļina fakts, ka daudz kas šajās attiecībās balstās nevis uz oficiālām rakstiskām formalitātēm, bet savstarpēju vienošanos.

Viņš puda uzskatu, ka Krievijai vajadzētu saprast un pieņemt to, ka ES paplašināsies neatkarīgi no Krievijas nostājas šajā jautājumā. Tāpat nepieciešams atbrīvoties no ilūzijas, ka Krievijai tiks dota iespēja ietekmēt šīs paplašināšanās virzienus. Tai drīzāk vajadzētu sēsties pie sarunu galda, jo pašreizējā situācijā tieši Krievija ir lielākā zaudētāja. Kaut arī sarunas varētu ilgt gadu vai divus, to rezultātā tomēr tiktu noslēgts savstarpējās sadarbības līgums. A. Fjodorovs puda viedokli, ka šobrīd iespējama efektīva ekonomiskā sadarbība starp Krieviju un vairākām ES valstīm, taču efektīva politiskā sadarbība nav gaidāma.

A. Fjodorovs atzina, ka Krievijai jābūt uzmanīgai savas politikas īstenošanā pielietojot dažādas sankcijas, jo, ja, piemēram, tā vienlaikus pārtrauktu gāzes padevi gan Ukrainai, gan Baltkrievijai, Krievijas ekonomikai tas būtu milzīgs trieciens.

„Lielākās grūtības Krievijai slēpjas apstākļī, ka, neskatoties uz veiksmīgo konsolidēšanos valsts iekšienē, mēs esam nokļuvuši diezgan sarežģītā ārpolitiskā situācijā”.

Juris Rozenvalds puda viedokli, ka pašreiz vērojama tendence, kuru nākotnē grāmatās aprakstīs kā „Krievijas izolācijas procesu” vai arī „ES strukturizācijas procesu attiecībā uz Krieviju”. Viņš izteica nožēlu, ka ne visi eiropieši to saprot, bet tā vietā kā krievu galveno mērķi saskata nokļūšanu „Eiropas paradīzē”. Eiropieši nesaprot, ka ir veidojusies jauna Krievijas ideoloģija, un pašprietiekamība kā arī citas. tendences nomierinās šo lielo teritoriju. Baltiešiem šajā situācija pētnieks atvēl tulku lomu, jo no vienas puses, viņi ļoti labi saprot, kas notiek Krievijā, bet no otras – viņi redz arī Eiropas liekulību.

J. Rozenvalds puda viedokli, ka šobrīd veidojas uzstādījums „Mēs – Eiropa” runāsim ar Krieviju kopā, kaut arī Latvijai un Baltijai būtu izdevīgāk runāt ar Krieviju pašām. Arī šajā modelī pastāv liekulība, jo, ja, piemēram, vēlamies noslēgt līgumu par gāzes piegādi, Latvijai ir iespēja uzsvērt Krievijai abu valstu labās divpusējās attiecības.

J. Rozenvalds puda uzskatu, ka, runājot par Latviju un Krieviju vai Latviju, Krieviju un Eiropu, nevajadzētu baidīties no radikāļiem, kas centīsies norādīt, kur un kāda ir Latvijas vieta, taču daudz būtiskāk ir uzsākt savstarpējus, abpusēji izdevīgus sadarbības projektus.

Nadežda Arbatova dzīvi Krievijā raksturoja kā dinamisku un tajā pašā laikā pretrunīgu, taču katram tā sniedz iespēju izvēlēties sev tuvāko. Viņa uzsvēra, ka Krievijas un ES sadarbība ir ļoti būtiska, atsaucoties uz V. Putina izteikto atzinumu, ka ES ir otrs svarīgākais Krievijas partneris pēc NVS valstīm, un minēja prezidenta izteikumus par Krievijas vērtību sakņošanās Eiropas kultūrā un tās eiropiešu dabu. Viņa puda uzskatu, ka pašprietiekamībā balstīta pašizolācija būtu ceļš uz nekurieni, vienlaikus atzīstot, ka Krievija šādu ceļu jau veikusi.

N. Arbatova uzsvēra atšķirību starp Krieviju, kurā baznīca nekad nav bijusi šķirta no valsts, un Rietumeiropu, kurā šīs institūcijas tikušas atdalītas.

Boriss Cilevičs Krievijas un ES savstarpējās attiecībās saskatīja divas galvenās problēmas – paradigmu pamatvērtību līmenī un savstarpēji pastāvošus stereotipus. Viņš uzsvēra, ka pēc 2004. gada kā jauna un nopietna tendence Eiropas politikā vērojams populisms.

B. Cilevičs atzina, ka Krieviju un ES vieno vērtības, ko abas atzīst, piemēram, Eiropas Padomes izstrādātā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, taču Krievija kā pilntiesīga Eiropas Padomes locekle daudz zaudē, pilnvērtīgi neizmantojot padomes rīcībā esošos mehānismus.

Tāpat B. Cilevičs uzsvēra, ka ES nebūt nav uzskatāma par neprognozējamu, jo, kaut arī ne visai veiksmīgi īstenota, Lisabonas stratēģija skaidri un gaiši norāda, ka ES mērķis ir līdz 2010. gadam izveidot tās ekonomiku par pašu dinamiskāko pasaulē.

ES un Krievijas attīstībā viņš saredzēja kopīgas tendences, jo tās abas uzsver gan jauno tehnoloģiju, gan cilvēkresursu attīstīšanas nozīmi, līdz ar to dažādie pasaules uzskati nevar kļūt par šķērslī ES un Krievijas partnerattiecību veidošanā. Viņš uzsvēra, ka ES un Krievijas sadarbībai vēl ir liels potenciāls.

Leonīds Grigorjevs redzēja dziļu abpusēju nesaprašanos starp ES un Krieviju, taču uzskatīja to par nepamatotu, jo krieviem ir pietiekoši laba izpratne par ES notiekošo - daudzi dzīvo ārzemēs, tāpat Krievijā dzīvo daudz eiropiešu un amerikāņu. Viņš mudināja atcerēties to, ka krieviem ir eiropiešiem ir vienas saknes un, galu galā, arī krievi ir eiropieši, kaut arī to saplūšana ar Eiropu tomēr nav iespējama tik viegli kā citām Eiropā esošajām slāvu tautām, piemēram, čehiem.

L. Grigorjevs pauda uzskatu, ka Krievijai, izejot no smagas nacionālas krīzes, nekavējoties jāpievēršas modernizācijas un biznesa attīstības iespējām, kurām sevī būtu jāietver ne tikai naftas un gāzes eksports uz Eiropu, bet arī jauna izglītības potenciāla piedāvāšana eiropiešiem, panākot, ka Krievijas universitātēs studē Eiropas studenti.

Aleksandrs Šumijins pauda uzskatu, ka daļa Krievijas politiķu nepamatoti baidās no integrētas Eiropas, jo saskata tajā draudus savai valstij. Taču daudz vairāk būtu jāsatraucas par tendenci nepārtraukti pretnostatīt Krieviju un rietumvalstis, tādējādi nostādot tās divās dažādās pusēs, kas ap Krievijas un rietumvalstu attiecībām veido lielāku ažiotažu nekā deviņdesmitajos gados.

Jeļena Hotjkova vērtēja ES un Krievijas attiecības kā pietiekami stabilas un atbilstošas pašreizējai situācijai. Viņa uzskata, ka Barrozu Samārā pieminētā solidaritāte ar jaunajām ES valstīm - Poliju, Igauniju un Lietuvu - to attiecību saspīlējumos ar Krieviju vairāk attiecināma uz pašas ES iekšpolitiku, jo galvenokārt tā tika demonstrēta laikā, kad ES notika asas diskusijas par tās konstitūciju. Šāds Barrozu solis veicinātu jauno ES dalībvalstu piekāpšanos savās prasībās un konstitūcijas ātrāku parakstīšanu.

J. Hotjkova pauda uzskatu, ka gan Krievija, gan vecās ES valstis adekvāti izturas viena pret otru, taču tām jāspēj rast iespēja ciešākai sadarbībai. „Kopumā man šķiet, ka šajā posmā gan Krievija, gan vecākās ES dalībvalstis demonstrē samērā atbilstošu pretējās puses uztveri, un, ja neveicas ar Partnerības un sadarbības savienību, man šķiet, ka tagad ir tas brīdis, kad savs vārds jāsaka arī Darījumu sadarbības savienībai”.

Marina Ļebedeva atzina, ka ES un Krievijas attiecības šobrīd atrodas kritiskajā punktā un nav iespējams prognozēt to tālāko attīstību. Ekonomiskajos aspektos attiecības starp Krieviju un ES paplašinās, kļūstot labākas kā jebkad agrāk, taču šo attiecību politiskie aspekti ir sākuši kavēt ekonomisko sadarbību. Tāpat šīs problēmas globālie apmēri neļauj attīstīties savstarpējai sociālajai sadarbībai. Kā risinājumu esošajām problēmām M. Ļebedeva minēja savstarpēju sarunu uzsākšanu, vienlaikus prognozējot, ka šis process būs ilgs un grūts, līdz tiks gūti rezultāti.

Vladimirs Ļebedevs pauda pārliecību, ka ES un Krievijas attiecības šobrīd atrodas ilgā un grūtā attīstības procesā, kas tik drīz nebeigsies.

Viktors Kaļuzņijs pauda uzskatu, ka visi baidās no Krievijas, no tās gara un ieturētās pozīcijas. Vērtējot ES un Krievijas attiecības, viņš uzsvēra, ka katrai no šīm pusēm ejams savs ceļš, turklāt, ja Krievija šodien kaut nedaudz atkāpsies no savām pozīcijām, ES radīsies iespēja izvērsties. Šāds notikumu pavērsiens novestu Krieviju bezdibeņa malā. Tāpat V. Kaļuzņijs uzsvēra, ka ES nav Krievijas vienīgais sadarbības partneris. „Krievija ir ne tikai garā stipra, tā ir stipra arī ar savu pareizticību, tā bija, ir un paliks pareizticīga valsts. Es domāju, ka Krievijai ir sava stāja, kas bija, ir un būs, tai ir savs ceļš, no kura tā nenogriezīsies. Krievija ir un paliek Krievija”.

Eldars Mamedovs jautāja diskutētājiem, kā vajadzētu notikt Eiropas tālākai izaugsmei un vai Eiropas un ES robežām vajadzētu sakrist.

Dace Akule atzina, ka Eiropa ir kopiena, kuru vieno kopīgas vērtības, turklāt šī kopiena arī ģeogrāfiski izvietota vienā pasaules daļā – Eiropā. Šāds apzīmējums tam, kas tad īsti ir Eiropa, ir definēts arī ES konstitūcijā, un ES iedzīvotāji uzskata, ka savienībai var pievienoties tikai Eiropas valstis. Viņa pauda viedokli, ka nākotnē situācija varētu mainīties un ES kļūtu par kopienu, kas vairāk orientēta uz vienotām vērtībām, turpretī ģeogrāfiskie aspekti savu nozīmi zaudētu. Turcijas pievienošanās ES būtu viens no soļiem, kas veicinātu kopējo vērtību – demokrātijas, tiesiskuma, cilvēktiesību, minoritāšu aizstāvības, plurālisma un tirgus ekonomikas nozīmes uzsvēršanu, vienlaikus ES turpinātu būt sabiedrība, kurā blakus eksistē vairākas atšķirīgas reliģijas.

Sergejs Karaganovs pauda uzskatu, ka ES balstās tās kopīgajā vēstures un vērtību atzīšanā. Pēc viņa domām, Krievija vēlas tuvināties ES, un to uzsver arī Krievijas prezidents. Šī vēlme veidot ciešāku saikni starp Krieviju un ES pierāda to, ka Krievijā pastāv demokrātija. S. Karaganovs pauda uzskatu, ka šobrīd būtu nepieciešams no jauna pārskatīt Eiropas vērtības, jo pēc ES paplašināšanās tās ir novecojušas, tāpat jāmainās arī izpratnei par Eiropu un tās robežām. Viņš atzina, ka nākotnē liela nozīme būs ES attiecībām ar Krieviju, tāpēc svarīgi būtu veidot tādu sadarbības modeli, kurā Krievija un ES ietu katra savu ceļu, taču sadarbotos viena

otras attīstībā. Šādai sadarbībai vajadzētu balstīties uz abpusējas vienošanās dokumentiem, nevis uz kopēju savienību.

Dāvids Krals pilnībā piekrita D. Akules izteiktajam viedoklim par kopējo vērtību nozīmi un uzsvēra, ka ES nevajadzētu identificēt ar Eiropu, jo nākotnē ES nāksies saskarties ar problēmām, kas saistītas arī ar trešās pasaules valstu iedzīvotāju integrēšanu utt. D. Krals pauda uzskatu, ka ES ir skaidri nospraustas robežas dienvidos un rietumos – Vidusjūra un Atlantijas okeāns, taču nevajadzētu censties nospraust tās iespējamo austrumu robežu. Viņš arī atzina, ka šobrīd nav zināms, kā nākamo desmit gadu laikā attīstīsies ES, vai tā kļūs par federāciju, vai arī daudz vairāk pieaugs starpvaldību pārvaldes modeļa nozīme.

Suzanna Pētersa pauda uzskatu, ka Eiropai nav robežu un tādām arī nevajadzētu būt. Tas ir iemesls, kādēļ ES nevajadzētu izslēgt islāma valstu uzņemšanu tajā. Vienlaikus ES jāspēj arī sevi pasargāt, tāpēc nepieciešams saglabāt tikpat stingru valsts un reliģisko lietu nodalījumu, kāds tas ir šobrīd. Viņa uzsvēra, ka ir ļoti svarīgi, lai kandidātvalstis nekļūtu par dalībvalstīm pirms tās spējušas paveikt sev uzdotos mājasdarbus. Kaut arī no ģeopolitiskā aspekta ir ļoti būtiski, ka Turcija kļūtu par ES dalībvalsti, tās uzņemšana savienībā nedrīkst notikt par ātru. Tāpat viņa pauda uzskatu, ka ES robežām vajadzētu būt nedaudz atvērtākām imigrantiem.

Eldars Mamedovs uzsvēra, ka diskusija par Eiropas nākotnes robežām nav iedomājama bez diskusijas par ES un Krievijas attiecībām. Atsaucoties uz bijušā Lielbritānijas vēstnieka Maskavā izteikto ideju, ka pēc visu nepieciešamo reformu īstenošanas Krievijai vajadzētu kļūt par pilntiesīgu ES dalībvalsti, E. Mamedovs klātesošajiem uzdod jautājumu, vai Krievijas integrācija ES ir tikai ilgu pilna doma, vai reālistisks nākotnes notikumu pavērsiens.

Dace Akule atzina, ka Krievijas un ES satuvināšanās un savstarpējo attiecību uzlabošanās ir iespējama, taču doma, ka Krievija varētu kļūt par ES dalībvalsti šobrīd nav reāla, jo tai ir daudz problēmu ar ES vērtību ieviešanu. Viņa arī pauda uzskatu, ka pat ne visas ES dalībvalstis spēj nodrošināt pietiekamu šo vērtību darbību. D. Akule uzsvēra, ka tad, ja Krievija spētu nodrošināt Eiropas vērtību atzīšanu un ievērošanu, vairs nebūtu iemesla, kāpēc tā nevarētu kļūt par ES dalībvalsti, taču aktuāls būtu jautājums, vai pati Krievija to vēlētos.

Sergejs Karaganovs uzsvēra, ka ES un Krievija šobrīd iet atšķirīgus attīstības ceļus un Krievijā neviens pat teorētiskā līmenī nedomā, ka Krievija varētu pievienoties ES kā tās dalībvalsts.

Dāvids Krals piekrita, ka šobrīd no Krievijas puses nav vērojami nekādi signāli, kas liecinātu par tās vēlmi pievienoties ES. Tāpat viņš pauda viedokli, ka ne vien Krievijas valdība, bet arī tās sabiedrība nepiekrīst dalīties tās pašreizējā ietekmē ar kādu citu. Nākotnē Krievijas un ES sadarbības ietvaros D. Krals saredz dažādu savstarpēju vienošanos noslēgšanu ekonomiskajā jomā. Šī sadarbības forma varētu līdzināties sadarbībai starp ES un Šveici vai ES un Norvēģiju.

Suzanna Pētersa atzina, ka nesaskata iemeslu, kādēļ Krievija gribētu kļūt par ES dalībvalsti, jo tas būtu ļoti grūts process, turklāt ārpus ES esoša Krievija būtu daudz spēcīgāka par Krieviju - ES dalībvalsti. Viņa arī pauda uzskatu, ka Krievijas un ES cieša sadarbība, ja tādu izdotos izveidot, būtu pretsvars ASV hegemonijai pasaulē.

Dace Akule, atsaucoties uz PROVIDUS pētījumu, kurā visu ES dalībvalstu pārstāvji debatēja par Eiropu, kādā viņi vēlētos dzīvot 2020. gadā, atzina, ka ES jāklūst stiprāka.

Sergejs Karaganovs pauda uzskatu, ka šobrīd ES ir neliela ietekme uz pasaulē notiekošo, turklāt nākotnē tā tikai mazināsies. Kā iemeslu tam S. Karaganovs minēja faktu, ka šobrīd ES patērē vairāk enerģijas nekā pati spēj saražot. Lai ES kļūtu stipra, tai būtu jāapvienojas ar Krieviju. Tādējādi Krievija nodrošinātu ES ar nepieciešamo enerģiju, savukārt pretī tā saņemtu Eiropas aktīvus un attiecīgu ietekmi. Ja šāda stratēģiska sadarbība netiks izveidota, Eiropa kļūs par skaistu salu, un Krievija to uzturēs, jutīs tai līdzīgu un mīlēsi.

Dāvids Krals nepiekrīta S. Karaganova viedoklim, ka ES ir ekonomiski vāja, un atzina, ka tai ir labs nākotnes potenciāls. Vienlaikus viņš ierosināja, ka Eiropai būtu jāiesaistās un pat jāvada jauni projekti, piemēram, ar vides aizsardzībā.

Suzanna Pētersa pauda uzskatu, ka ES būtu jākļūst par nopietnāku starptautiskās politikas spēlētāju, parādot, ka tā ir spējīga globālā mērogā aizsargāt ne tikai sevi, bet arī vērsties pret genocīda režīmiem, piemēram, Dārfūras jautājumam.

Sergejs Černiševs atzina, ka ES ir bijusi ļoti specifiska ekonomiskā loma un, lai to turpinātu spēlēt nākotnē, tai būtu jāmaina savi nosacījumi. Viņš pauda viedokli, ka nākotnes ekonomiskajās struktūrās sava loma ir arī Krievijai, savukārt ES turpinās demonstrēt savu ietekmi pasaules ekonomikas integrācijā.

Sergejs Karaganovs uzsvēra, ka Krievijas sabiedrība, atšķirībā no ES sabiedrības, atgriežas pie reliģijas, un līdz ar to reliģijas nozīme gan politiskajā, gan sociālajā vidē pieaug. S. Karaganovs uzsvēra, ka ES un Krievijas attiecību panākumu ķīla būs spēja savstarpēji vienoties par ētiskajiem principiem. Viņš atzina, ka Krievijas sabiedrība vairs nevēlas atgriezties pie ateisma vērtībām ne totalitārisma, ne liberālisma virzienā.